

ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

นวพล คมบาง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF THE STATE EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION UNDER
THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF RAJAPRAJANUKHRO 24 SCHOOL
PHAYAO PROVINCE UNDER THE OFFIC OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ของ นวพล คมบาง

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. ฉลอง ชาตรูประชีวิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชระ จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	นवल คมบาง, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรระ จตุพร
คำสำคัญ:	สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูรวมทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาพบว่า ข้อที่ตอบมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการบริหารจัดการโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่ตอบมากที่สุด คือ จัดทำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับทราบ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ข้อที่ตอบมากที่สุด คือ สถานศึกษาให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รู้ ได้เห็นและลงมือทำ มีการสอดแทรกหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแผนงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียงมีแนวทาง คือ จัดประชุมเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนงาน กิจกรรมตลอดภาคการศึกษาและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและบริบทของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อที่ตอบมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการอบรม สร้างแรงบันดาลใจ มีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้การช่วยเหลือ สถานศึกษามีการบริหารโดยส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา

Title: A STUDY OF THE STATE EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION UNDER THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF RAJAPRAJANUKHRO 24 SCHOOL PHAYAO PROVINCE UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION

Author: Nawapon Khombang, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Watchara Jatuporn , Ph.D.

Keywords: Conditions operation of educational institutions Sufficiency economy philosophy

ABSTRACT

The purpose of this research was to study and make additional recommendations on the state of educational institution administration under the Sufficiency Economy Philosophy of Rajaprajanukroh 24 School, Phayao Province, under the Office of Special Education Administration. The sample groups used in this research were educational institute committees, administrators and teachers, including 100 members of the group. The confidence value was 0.91. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) The status of educational institution administration under the Sufficiency Economy Philosophy of Rajaprajanukroh 24 School, Phayao Province under the Office of Special Education Administration. and curriculum development and learning activities, respectively. In terms of educational institution management 2) Additional recommendations on educational institution management found that the most answer was that educational institutions should be used in management. Encourage activities related to learning resources Educational institutions are managed using the principles of the Sufficiency Economy Philosophy.

The results of the follow-up will be used to develop work plans, projects, academic activities that promote the integration of the philosophy of sufficiency economy into teaching and learning. Regarding curriculum development and learning activities, it was found that the most answer was to prepare a report on the evaluation results of the integrated teaching and learning activities. Philosophy of Sufficiency Economy in every group of learning subjects for learners to know Regarding student development activities, it was found that the most answered was an educational establishment that allows learners to use it in daily life. Activities that let students know saw and acted The principles of Sufficiency Economy Philosophy are inserted in teaching and learning activities, learner development activities. There is a work plan to promote student activities to be sufficient and there is a guideline which is to organize a meeting to share opinions in the preparation of the work plan. activities throughout the semester and in accordance with the geography, society and context of the school In terms of personnel development, it was found that the most answered was that educational institutions encourage savings. inspire There are learning resources that are ready to help. Educational institutions. both in teaching and living activities Organize activities to promote life and performance of duties according to the philosophy of sufficiency economy for personnel of educational institutions.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดีจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่จนสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่าน ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ดร.สกวรัตน์ ไกรมาก ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และ ดร.ฐิติกรณ์ ยาวิชัย จาริกศิลป์ ตำแหน่งอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณบิดา มารดาและคณาจารย์ทุกท่าน ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้

นพพล คมบาง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
บริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.....	7
แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	20
แนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	38
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
กรอบแนวคิดการวิจัย	80
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	81

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	81
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การวิเคราะห์ข้อมูล	84
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้แก่ เพศ อายุตำแหน่ง หน้าที่และประสบการณ์การทำงาน.....	87
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	89
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	95
บทที่ 5 บทสรุป.....	101
สรุปผลการวิจัย	101
อภิปรายผลการวิจัย.....	104
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	119
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	120
ภาคผนวก ค ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	126
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	129
ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	87
ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม	89
ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา....	90
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้.....	91
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	93
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัด พะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้าน การพัฒนาบุคลากร	94
ตาราง 7 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการ ดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุ เคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	95
ตาราง 8 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.....	97

ตาราง 9 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับสภาพการ
 ดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุ
 เคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ98

ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงาน
 บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24
 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ99

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ของหน้าที่ในการบริหารชั้นพื้นฐาน 4 ประการ	17
ภาพ 2 แสดงความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	46
ภาพ 3 แสดงความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	47
ภาพ 4 แสดงการมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	48
ภาพ 5 แสดงเงื่อนไขความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	49
ภาพ 6 แสดงเงื่อนไขคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	50
ภาพ 7 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนเพราะการพัฒนาผู้เรียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาคนในชาติและการพัฒนาคุณภาพของคนที่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน นำคนไปพัฒนาสังคมและสร้างสรรค์สังคมเพื่อพัฒนาชาติ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2550) ในด้านผู้บริหารโรงเรียนยึดแนวทางการบริหารที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดนโยบายบริหารและพัฒนาโรงเรียนพร้อมทั้งแนะนำว่าถ้าจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องเตรียม 3 ด้านประกอบด้วย ต้องสร้างสังคมในสถานศึกษาให้เป็นสังคมที่ใช้วิชาการเพื่อการวางแผนและการปฏิบัติหากจะนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนต้องเป็นการบริหารฐานความรู้ ต้องสร้างสังคมในสถานศึกษาให้เป็นสังคมคุณธรรมก่อน และต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสถานศึกษาให้มีความเพียร ชยัน อดทน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (เกษม วัฒนชัย, 2554) มีการอบรมสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครูและนักเรียน ครูต้องเป็นผู้เริ่มประพฤติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการดำรงชีวิต (เกษม วัฒนชัย, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้กำหนดเป็นจุดเน้นที่สำคัญโดยกำหนดในกลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรมความสำคัญในความเป็นชาติไทย วิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาซึ่งมีระบบการกำกับติดตามการดำเนินงานระบุชัดเจนในคำรับรองการปฏิบัติราชการ อีกทั้งนวัตกรรมการจัดการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) ได้กำหนดในสาระการเรียนรู้สู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลสาระการเรียนรู้โลกศึกษา (Global Education) คือ เรียนรู้ถิ่นฐานสืบสานวิถีไทยมองไกลศึกษาโลกสืบโชคชะตามนุษย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการประยุกต์หลักคิดจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งสิ้นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ นโยบายในการปฏิรูปการศึกษารอบที่ 2 (พ.ศ. 2552–2561) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552–2561) เป็นการปฏิรูป

ใน 4 ประเด็นประกอบด้วย พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษาสีงแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมเอกลักษณ์ ความเป็นไทย โดยการจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้องสามารถวิเคราะห์ความพอเพียงของตนเองและครอบครัวได้ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ดังนั้นการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในสังคมและโรงเรียน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและร่วมพลังสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ประเวศ วะสี, 2542)

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2552 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไปความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชน และประเทศชาติ โดยรวมเป็นแนวทางที่เน้นการเจริญเติบโตที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่จริง

อย่างมีเหตุผล เป็นขั้นตอนด้วยความมั่นคงและเตรียมพร้อมด้วยความไม่ประมาทในการรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนับเป็นกระบวนการมุ่งพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงมากกว่าการสร้างความสำเร็จเติบโตอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดที่ลอกเลียนแบบมาจากสังคมอื่น ๆ โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ แต่เน้นผลลัพธ์ในระยะสั้นโดยขาดการสร้างพื้นฐานที่มั่นคง สมดุล ซึ่งนับเป็นการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนทั้งหลายที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นโรงเรียนที่ได้จัดตั้งขึ้นเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำริโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จุดประสงค์เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะยากไร้ทางเศรษฐกิจและสังคม และขาดโอกาสทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และได้มอบนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามขอบข่ายการประเมินของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการประเมินตรงนี้ยังไม่มีการศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2564, สืบออนไลน์)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารงานเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา

1.1 สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดขอบข่ายในการศึกษาการบริหารงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.1.4 ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดประกอบไปด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน ผู้บริหาร 5 คน และครู 82 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รวมทั้งหมด จำนวน 100 คน

3. ตัวแปรที่ใช้วิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดตัวแปรที่เป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.4 ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนไทย สังคมไทยเพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักของความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็สามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

2. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา หมายถึง การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการใน 4 กลุ่มงาน เพื่อให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน หมายถึง การที่บุคลากรของโรงเรียนสามารถปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมกิจกรรมการบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและการบูรณาการในแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปี ทั้ง 4 ด้านให้มีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง การประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

3.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา

และส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา มีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีการรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการจัดแสดง เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออม การพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้ มีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีโครงการ แผนงาน กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามการดำเนินการตามแผนงานโครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา
2. ผู้บริหารและครูได้ทราบสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาการทำงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวคิดที่จะนำไปสู่กรอบแนวคิดของการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
4. แนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

บริบทโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นโรงเรียนที่ได้จัดตั้งขึ้นเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 จุดประสงค์เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะยากไร้ทางเศรษฐกิจและสังคม และขาดโอกาสทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นโรงเรียนประเภทสหศึกษากินอยู่ประจำภายใต้การดูแลของกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เป็นนักเรียนในพื้นที่เขตบริการและเป็นนักเรียนในพื้นที่จังหวัดพะเยา และร้อยละ 10 เป็นนักเรียนจากจังหวัดเชียงราย ลำปาง และน่าน

ปัจจุบันโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และรับนักเรียนด้อยโอกาสให้เข้ารับการศึกษารอบรู้ถึงและบริหารโรงเรียนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิสัยทัศน์ โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนก้าวทันเทคโนโลยี มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พัฒนาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อัตลักษณ์โรงเรียน คือ คุณธรรมดี มีภูมิปัญญาไทยเอกลักษณ์ ระเบียบวินัย คือ หัวใจลูกราชประชานุเคราะห์ 24 ปรัชญาโรงเรียน ความรู้คู่คุณธรรม คำขวัญโรงเรียน รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานตามพระราชดำริ อัตลักษณ์มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ จงรักภักดี มีคุณธรรมน้อมนำแนวทางพระราชดำริ

การบริหารงานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24

โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการนำการวิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศตามนโยบายของรัฐต้นสังกัด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง ระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมถึงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็กด้อยโอกาส เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา โดยสร้างความเข้าใจกับทุกกลุ่มงาน ในการนำพันธกิจสู่การปฏิบัติในรูปของโครงการและกิจกรรมที่สนองมาตรฐานการศึกษา โดยนำวงจรคุณภาพ PDCA หลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) และได้คิดนวัตกรรมการบริหารงานภายในโรงเรียนเพื่อการบริหารงานประสบความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบ TEAM+ Model ในการขับเคลื่อนระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

T: Trainer หมายถึง หัวหน้ากลุ่มงาน เป็นการกระจายอำนาจการบริหารงานในสถานศึกษาโดยการนำครูและบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ขึ้นมาเป็นหัวหน้าคณะทำงาน ซึ่งได้จัดโครงสร้างการบริหารงานภายในสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 10 กลุ่มงาน คือ 1) กลุ่มงานบริหารประถมศึกษา 2) กลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 3) กลุ่มงานส่งเสริมวิชาการ 4) กลุ่มงานกิจการ 5) กลุ่มงานบริหารงานบุคคล 6) กลุ่มงานบริการ 7) กลุ่มงาน

แผนงานและงบประมาณ 8) กลุ่มงานการเงิน บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ 9) กลุ่มงานอำนวยการ และ 10) กลุ่มงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด

E: Environment หมายถึง แหล่งเรียนรู้/สิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษา และทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้วิถีพอเพียง โดยสามารถใช้เป็น สถานที่สำหรับผู้เรียน บุคลากร ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้มาศึกษาหาความรู้ ได้ทุกที่ภายในสถานศึกษา และยังมีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอีกมาก เช่น ศูนย์การเรียนรู้ โรงแรม โรงฝึกงานอาชีพแผนกช่าง แผนกคหกรรม แผนกคอมพิวเตอร์ ฐานกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เป็นต้น

A: Active Learning หมายถึง การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง เป็นการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้จากอุทยานการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างมี ปฏิสัมพันธ์ จนเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้ได้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองเต็มความสามารถและยังช่วย ในการปลูกฝังให้ครูและผู้เรียนใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีพอเพียง

M: Man หมายถึง การบริหารบุคลากร เพราะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการพัฒนาหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องอาศัยครู และบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้งในด้านความคิด การวางแผน การดำเนินการ โดยมีการ จัดหน้าที่ปฏิบัติงานของครูและบุคลากรให้เหมาะสมกับงานตรงตามความสามารถของ แต่ละบุคคล พร้อมทั้งยังได้รับความร่วมมือที่ดีจากภาคีเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จากคณะกรรมการสถานศึกษา ฯลฯ จนทำให้เกิดการผลการพัฒนา องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จากความร่วมมือในการทำงานของครูและบุคลากรภายใน สถานศึกษา

M: Money หมายถึง การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณ มีการวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ จัดทำมาตรฐานการะงานงบประมาณ มีการชี้แจงให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ การมอบหมายงานให้รับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความต้องการของสถานศึกษา ใช้งบประมาณตรงตาม กรอบและวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบ มีระบบควบคุม ตรวจสอบภายใน รายงานการใช้ งบประมาณเป็นปัจจุบัน และมีการประเมินผลและนำผลไปปรับปรุง และในการจัดตั้งคำขอ

งบประมาณของแต่ละปี สถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณในทุกด้านอย่างเพียงพอ สามารถวางแผนบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

M: Materials หมายถึง การบริหารทรัพยากร มีการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยมีการวางแผนการทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ตามความจำเป็นและความเหมาะสม สถานศึกษาได้จัดสรรทรัพยากรในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ ลดจำนวนที่ใช้เกินความจำเป็นออกให้มากที่สุด เพื่อที่จะมาช่วยในการพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าในทุกด้าน

M: Management หมายถึง กระบวนการจัดการ เป็นกระบวนการจัดการบริหารงาน ในสถานศึกษาโดยยึดหลักรูปแบบของ TEAM+ Model เพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ โดยมีระบบการนิเทศ กำกับติดตามที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้ โดยที่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานเพื่อบรรลุผลตามเป้าหมาย

Plus (+): ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and communications technology: ICT) ในการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากการดำเนินงานทั้ง 4 องค์ประกอบ (TEAM) แล้วกระบวนการดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งในกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งหมดได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาขับเคลื่อนสถานศึกษา คือ Information and communications technology (ICT) หมายถึง การบริหารงาน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาอำนวยความสะดวกในการทำงานเพื่อให้ เกิดความรวดเร็ว และมีข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ทันที โดยใช้ระบบ check-in rpk24 school ของสถานศึกษาคิดค้นขึ้นมาในการจัดการข้อมูลสารสนเทศทั้งหมด

ได้จัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่เน้นคุณภาพนักเรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาเชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนด้วยโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2563) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรทวิศึกษา หลักสูตรระยะสั้น

ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประเมินสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครู เพื่อค้นหาจุดเด่นและจุดควรพัฒนาของตนเอง นำมาจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (ID PLAN) จัดอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการ และวิชาชีพตามโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนี้คณะครู

มีการพัฒนาตามจุดอ่อนของตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ หรือจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเป็นนโยบายจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community) ในช่วงสิ้นปีการศึกษา คณะครูมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเองให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (ID PLAN) ที่ได้จัดทำไว้ ประกอบการประเมินสมรรถนะครู ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะตาม ว.21 ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีความปลอดภัยตามบริบท ของโรงเรียนประจำอย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการบริหารงานอาคารสถานที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทาง วางแผนการบริหารจัดการอาคารของโรงเรียน
2. ดูแลและพัฒนาอาคารอาคารประกอบของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์
3. ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารเรียนอาคารประกอบของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

เพื่อให้การบริหารจัดการเอกสารและข้อมูลสนเทศเป็นระบบ จัดให้มีการให้ความรู้คณะครูและบุคลากรเรื่องจัดทำ E-Book ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อนำเอกสารจัดเก็บไว้บนชั้นหนังสือของตนเองที่ได้กำหนดไว้ใน Website ของโรงเรียน ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ผ่านชั้นหนังสือของครูผู้สอนในรูปแบบออนไลน์ได้ การปรับปรุงระบบสารสนเทศโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกฝ่ายเป็นปัจจุบันและง่ายต่อการเข้าถึงและนำไปใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังได้นำเทคโนโลยีมาบริหารจัดการด้านพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อช่วยการบริหารงานของกลุ่มงานกิจการนักเรียน ด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนประจำ (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2564, สื่อออนไลน์)

แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรใด ๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหาร ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

ความหมายของการบริหาร

วิเชียร วิทย์อุดม (2550) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การที่กลุ่มบุคคลร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้กำหนดและตั้งเป้าหมายไว้

สุนทร โคตรบรรเทา (2551) ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารไว้ว่า การประสานงานการขึ้นนำและการได้รับการเกื้อหนุนจากผู้อื่น ในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงจัดหาทรัพยากรขององค์การ

สมุทรา ชำนาญ (2556) ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหาร เกี่ยวกับการจัดสรร การแบ่งงานหรือภารกิจขององค์การให้แก่บุคคลในองค์การได้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้ประสบผลสำเร็จตามที่องค์กรกำหนดไว้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2556) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการ อย่างหนึ่งโดยพื้นฐานแล้วมันเกี่ยวข้องกับการทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยองค์กร สถาบันไม่มีองค์กรไหนสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ นอกเสียจากว่าสมาชิกทั้งหมด ของกลุ่ม บุคลากรเข้าด้วยกันแล้วทำเป้าหมายให้เป็นจริงการบริหารถูกมองเป็นกลไก ที่บริหารองค์การเป็นที่ทราบกันในทางเทคนิคว่า การบริหารเป็นส่วนหลักที่เกี่ยวข้องกับการทำ สิ่งต่าง ๆ บรรลุความสำเร็จ

อำนาจ ทองโปร่ง (2555) ได้ให้ความหมาย การบริหารเป็นการกระทำกิจกรรม ในงานต่าง ๆ ร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีการประสานสัมพันธ์กัน มีระบบกฎเกณฑ์ มีทรัพยากรและเทคนิคอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทุกคนในหน่วยงานรับรู้ และเห็นด้วยตรงกัน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556) ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การที่กลุ่มบุคคล ร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกัน กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ด้วยการตั้งทรัพยากรที่มีอยู่ประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้อย่างเป็นระบบ และมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับได้ร่วมกัน ส่วนของ “การบริหารสถานศึกษา” มีองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ส่งผลกระทบถึงกัน และกันและเป็นผลให้มีการพัฒนาสู่แนวทางที่ดีกว่า 5 ประการ คือ

1. บริบทที่เป็นแรงผลักดันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปริมาณและคุณภาพ ของประชากร สภาพรวมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมลภาวะ ความ เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพความรุนแรงของปัญหาทางสังคม สภาพความรุนแรงของปัญหาคุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยมของประชาชนการดูแลและส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ คุณภาพและบริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความเป็นประชาธิปไตย และทุจริตคอร์รัปชัน คุณภาพและความทั่วถึงของการบริการทางการศึกษา

2. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

3. ฝ่ายบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

4. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5. บุคลากรภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้สอน บุคลากรสนับสนุนการสอน ผู้เรียน นักการ-ภารโรง ยาม และผู้ประกอบการค้าภายในโรงเรียน

จากความหมายของการบริหารสามารถสรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง เป็นกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งที่กระทำกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจนมีระบบกฎเกณฑ์ มีทรัพยากรและเทคนิคอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ความสำคัญของการบริหาร

มีนักวิชาการ นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้ สมยศ นาวิกการ (2544) กล่าวว่า การบริหารเป็นวิชาชีพ เพราะนักวิชาชีพต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักการทั่วไป วิชาการบริหารและโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีอยู่ชี้ให้เห็นว่าต้องมีหลักการบริหารที่ไว้วางใจให้ โดยประสบความสำเร็จในมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานที่เป็นเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

พันทิพา มาลา (2546) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหาร มีดังนี้

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กับการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นผลทำให้องค์การต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น

4. การบริหารเป็นมรรควิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ ฉะนั้นความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่เป็นอันมาก

7. การบริหารเป็นลักษณะต้องใช้อการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เอง ที่เป็นเครื่องมือแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหาร

8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์การย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องพันกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีพอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้ดังที่กล่าวกันว่า “การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน” ฉะนั้นการศึกษาวิชาบริหารจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

หลักการบริหาร

การบริหารงานในองค์การนั้น ผู้บริหารต้องมีหลักการที่ใช้บริหารซึ่งยึดแบบอย่างที่ได้มีการนำไปปฏิบัติและประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ หลักการต่าง ๆ ต้องยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้ทันกับความต้องการทุกอย่างและหลักการบริหารที่ได้มีนักบริหารนำมาประยุกต์ใช้เสมอ คือ

Gulick and Urwick (1937) กล่าวว่า มีการศึกษาเรียนรู้ใช้ในวงการต่าง ๆ มานาน โดยเฉพาะวงการศึกษานำมาใช้ในการบริหารการศึกษาอย่างกว้างขวาง ประกอบด้วยวิธีการจัดการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. Planning การวางแผน เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. Organizing การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงานเป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงานหรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน

3. Staffing การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. Directing การอำนวยการ เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำมนุษยสัมพันธ์ การจูงใจ และการตัดสินใจ เป็นต้น

5. Coordinating การประสานงาน เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. Reporting การรายงาน เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานโดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารในองค์กรอยู่ด้วย

7. Budgeting การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

ธนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์ (2555) กล่าวว่า การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของเดมมิง และนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผน หรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว แม้ວ່າวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

Drucker (2005) ได้อธิบายหลักการบริหารโดยสอดคล้องเรื่อง พฤติกรรมศาสตร์ มาใช้ในการ “อำนวยการ” ซึ่งอดีตถ้าพูดถึงการอำนวยการไม่ได้มีการใส่สาระของพฤติกรรมศาสตร์ขบวนการทั้ง 4 คือ POLE หรือ PODC คำว่า POLE มาจาก

การวางแผน (Planning)

การจัดองค์การ (Organizing)

การเป็นผู้นำหรือการบริหารคน (Leading)

การประเมินผล (Evaluating)

กระบวนการจัดการเป็นแนวความคิดที่กล่าวถึงขั้นตอนของการบริหารงาน และภาระหน้าที่ของนักบริหารเริ่มต้นจากแนวคิดของพاولแล้วดัดแปลงมาเป็น POSDCORB และเปลี่ยนแปลงมาเป็น POLE หรือ PODC ในปัจจุบัน

หลักการบริหาร (เริ่มยุคใหม่) ของดริคเกอร์ (Drucker, 2005) เสนอเป็นหลักการว่า กระบวนการจัดการประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไร และดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้ความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ การวางแผนต้องควบคุมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการมอบหมายงานให้บุคคลในแผนกหรือฝ่ายได้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ เมื่อแผนกหรือฝ่ายประสบความสำเร็จก็จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จไปด้วยดี

3. การเป็นผู้นำ (Leading) เป็นการจูงใจการชักนำการกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย โดยการเพิ่มผลผลิตและเน้นมนุษย์สัมพันธ์ทำให้เกิดระดับผลผลิตในระยะยาวที่สูงกว่าภาวะงานเพราะคนมักไม่ค่อยชอบภาวะงาน

4. การควบคุม (Controlling) เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบผลงานปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และทำการตัดสินใจไปตามเกณฑ์หรือไม่

การบริหารขั้นพื้นฐาน 4 ประการ ประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การเลือกวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ และกำหนดว่าจะทำงานนั้นอย่างไร การวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จขององค์การในอนาคตอันใกล้ในระยะสั้น (Short term) และระยะยาว (Long-term)

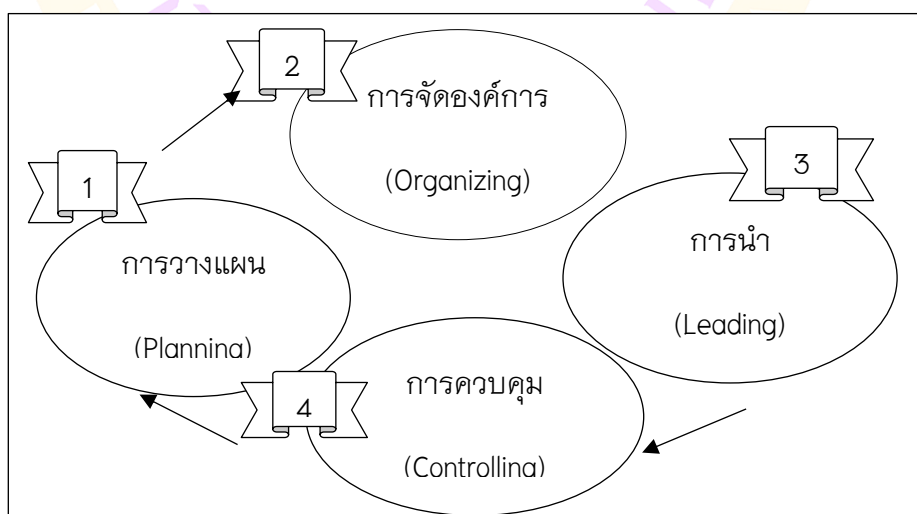
2. การจัดองค์การ (Organization) หมายถึง การนำเอาแผนงานที่กำหนดไว้มากำหนดหน้าที่สำหรับบุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่จะปฏิบัติภายในองค์การ เป็นการเริ่มต้นของกลไก

ในการนำเอาแผนงานไปสู่การปฏิบัติ บุคลากรในองค์การได้รับการมอบหมายงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยงานของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มต่างประสานสอดคล้องกันสู่ความสำเร็จขององค์การ

3. การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการจูงใจ ภาวะผู้นำและการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์การเพื่อช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการวัตถุประสงค์ของการนำคือการเพิ่มผลผลิตขององค์การโดยผ่านแนวคิดทางด้านการให้ความสำคัญกับคน (Human-oriented work situations) มากกว่าการให้ความสำคัญกับงาน (Task-oriented work situations)

4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง หน้าที่ทางการจัดการสำหรับผู้บริหารในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นมาตรวัดผลการทำงานในองค์การ รวมทั้งการวัดผลการทำงานในปัจจุบันเพื่อให้มีมาตรฐาน เช่น มาตรฐานการดำเนินการ มาตรฐานด้านคุณภาพ มีการเปรียบเทียบกับผลงานที่ทำได้เพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการสูญเสียเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

โดยสรุปหน้าที่ในการบริหารประกอบด้วยขั้นพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การเลือกวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ 2) การจัดองค์การ (Organization) หมายถึง การนำเอาแผนงานที่กำหนดไว้มากำหนดหน้าที่สำหรับบุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่จะปฏิบัติภายในองค์การ 3) การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการจูงใจ ภาวะผู้นำ และการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์การ เพื่อช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์และ 4) การควบคุม (Controlling) หมายถึง หน้าที่ทางการจัดการสำหรับผู้บริหารในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นมาตรวัดผลการทำงานในองค์การ ดังภาพ 1

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ของหน้าที่ในการบริหารขั้นพื้นฐาน 4 ประการ

จากหลักการบริหารของนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่าหลักการบริหารที่สำคัญสำหรับผู้บริหารนำไปพัฒนาตนเอง หน่วยงาน หรือสถานศึกษาเป็นทฤษฎีการบริหารเชิงกระบวนการที่จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่ง Gulick and Urwick ได้สรุปเป็นแนวความคิดทางการบริหาร โดยใช้คำย่อว่า “POSDCORB” ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การสั่งการ การประสานงานและการจัดสรรงบประมาณ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ รวมถึงการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิ่ง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี ดังนั้นผู้บริหารต้องนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กระบวนการบริหาร

การบริหารงานของผู้บริหารย่อมมีรากฐานของการบริหาร คือ อำนาจหน้าที่ ซึ่งหมายถึงสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้กับตำแหน่งเพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งใช้สำหรับการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่ที่การงานต่างๆให้สำเร็จลุล่วงลงได้ ส่วนความรับผิดชอบเป็นความผูกพันที่ผู้บริหารยึดไว้ในการทำงานที่จะปฏิบัติงาน ตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการมีนักวิชาการได้กล่าวถึง กระบวนการบริหาร ไว้ดังนี้

ธนิต ทองอาจ (2553) กล่าวถึง กระบวนการบริหารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน เกี่ยวข้องกับภารกิจ วัตถุประสงค์และการปฏิบัติและพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งต้องมีการตัดสินใจเลือกแผนการในอนาคต
2. การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างบทบาทของบุคคลเพื่อทำงานในองค์กร
3. จัดบุคคลเข้าทำงานเกี่ยวข้องกับการบรรจุและธำรงรักษาบุคคลและตำแหน่งหน้าที่ภายในโครงสร้างองค์การ โดยกำหนดความต้องการของแรงงาน การสรรหา การคัดเลือกบรรจุเลื่อนตำแหน่ง การประเมิน การวางแผนอาชีพ การกำหนดค่าตอบแทน
4. การชักนำ หมายถึง การมีอิทธิพลต่อบุคคลเพื่อให้เขาทำประโยชน์ต่อองค์การ และเป้าหมายของกลุ่มเป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นหลักในการบริหารความคิดระหว่างบุคคล ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ
5. การควบคุม คือ การวัดและการแก้ไขการทำงานส่วนบุคคลและองค์การเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามแผน การควบคุมนี้เกี่ยวข้องกับการวัดผลการกระทำเปรียบเทียบกับเป้าหมายและแผนซึ่งจะแสดงถึงการเบี่ยงเบนจากมาตรฐานที่ปรากฏอยู่ และช่วยปรับปรุงแก้ไข

เรียม สุขกล้า (2553) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัด องค์การการนำและการควบคุม

ประภาพรธรรม รักเลี้ยง (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินงานขององค์การ ทั้งในระดับการบริหาร บุคคลหรือทีมงาน ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการบริหาร หรือกระบวนการบริหาร โดยกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำการเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารของบุคคลต่าง ๆ นั้น จะมากน้อยแตกต่างกัน ออกไป อาทิผู้บริหารระดับสูงมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการวางแผนงานขององค์การ และการนำหัวหน้างานเกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลกระบวนการผลิต การวางแผน ทำหน้าที่ ทางการบริหาร คือ เป็นการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรม ที่บุคคล กลุ่ม หน่วยปฏิบัติงานหรือภาพรวมขององค์การที่ต้องการให้เป็นในอนาคต การวางแผนเป็นการระบุเป้าหมายที่เป็นไปได้และการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หรือแนวทางการปฏิบัติที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการวางแผน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ การคาดการณ์อนาคตการกำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจเลือกประเภทของกิจกรรมที่องค์การต้องการแข่งขัน เลือกความร่วมมือ และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจและกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นที่ทำให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุ เป้าหมายขององค์การการจัดองค์การทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ ทำการรวบรวม และประสานบุคคล การเงิน การงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สารสนเทศ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการจัดองค์การ ประกอบด้วย การดึงดูดบุคคลเข้าอยู่กับองค์การ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัด กลุ่มงานในแต่ละหน่วยการควบคุมและจัดสรรทรัพยากร สารสนเทศและสร้างเงื่อนไขที่ทำให้ บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ สามารถผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อทำงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด การทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ เป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะกระตุ้นการปฏิบัติงาน ของบุคคลให้สูงขึ้น การนำเป็นการกระตุ้นบุคคลให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเป็นการสั่งการ การจูงใจ และการสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ในองค์การ การนำ จะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกันทุกวันช่วยชี้แนะและดลบันดาลใจบุคคลให้ ทำงานจนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและองค์การ การนำเกิดขึ้นในที่ทีมงานในแผนกและในฝ่าย ต่าง ๆ โดยเฉพาะในองค์การขนาดใหญ่ การควบคุม ทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ ทำการติดตาม ความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นการวางแผน การจัดองค์การ และการนำไม่ได้เป็น หลักประกันว่าการดำเนินงานขององค์การจะประสบผลสำเร็จ ภารกิจสุดท้ายของการบริหาร

คือ การควบคุม ซึ่งเป็นการติดตามความก้าวหน้า และดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น การติดตามเป็นมิติที่สำคัญของการควบคุม

จากการศึกษากระบวนการบริหารงานสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารงานนั้น ประกอบด้วยหลักสำคัญ คือ การวางแผนการจ้ดองค์การ การนำ การสั่งการและการควบคุม และกระบวนการบริหารเป็นจุดเริ่มต้นที่แสดงถึงศักยภาพของผู้บริหารในการวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมภาระงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาจะใช้เรียกว่า การบริหารโรงเรียนตามที่เรียกแต่ก่อนก็ได้ การบริหารสถานศึกษานั้น เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนด แผนงานวิธีการตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบบริหาร ภายในสถานศึกษาไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้น ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสำคัญ มีนักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้นิยามหรือความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

สุนทร โคตรบรรเทา (2551) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำให้คนตั้งแต่สอง คนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขององค์กร

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ ความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อ บุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมาย ของสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน ด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปโดยมี เป้าหมายในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

สันติ บุญภิรมย์ (2552) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนตามรูปแบบการศึกษาประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ความเจริญงอกงามสู่วัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม

อุณากรรณ สนวนมะม่วง (2553) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดบริการทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารและทรัพยากรในการบริหาร เช่น บุคลากร นักเรียน การสอน หลักสูตร งบประมาณ สื่อการสอน เป็นต้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามจุดหมายที่สถานศึกษากำหนด

จันทราณี สงวนนาม (2553) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง เป็นการทำงานร่วมกับคนและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือ ค่างบประมาณ เทคโนโลยีเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ หลักการกระจายอำนาจหลักการมีส่วนร่วมหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชนและการบริหารตนเองหลักการตรวจสอบถ่วงดุลเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของการบริหารสถานศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการโดยมีกลุ่มบุคคลในการบริหารจัดการ ร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้ค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมด้วยกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้เกิดความเจริญงอกงามตามวัตถุประสงค์ บริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร วิชาการ นักเรียน การสอน หลักสูตร งบประมาณ สื่อการสอน งบประมาณ และบริหารทั่วไป

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นสิ่งที่ส่งผลให้องค์การมุ่งไปสู่ความสำเร็จของการทำกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย ฉะนั้นจึงมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้และแก้ปัญหา จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ สามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน ดังนั้น นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวแต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้การบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษา

พระมหาบุญมี มาลาวิชโร (2553) ได้กล่าวว่า ปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุ (Materials) 4) เทคนิควิธี (Method) 5) เครื่องจักร (Machine) ปัจจัยทั้งหมดนี้จะทำให้การบริหารงานขององค์กรเป็นไปได้

อย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามปัจจัย 5 ประการนี้ อาจจะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงในทุก ๆ ด้านจึงอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่จะช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จมากขึ้น เช่น การตลาด (Market) และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

จันทราณี สงวนนาม (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยในการบริหารงานในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง หรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหาร มีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4M ได้แก่ 1) คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในองค์การที่ร่วมกันทำงาน 2) เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วน ขององค์การ 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ 4) การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหารปัจจัยขั้นพื้นฐาน ในการบริหารงานเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการของการบริหารในแต่ละองค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ คือ ทั้ง 4 ประการ ต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้ว คน (Man) นับได้ว่าเป็น ปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงิน วัสดุ สิ่งของและดำเนินการ งานทุกอย่างในองค์การ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้กล่าวไว้ว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกชนิด

เปรม กิรติวงศ์ชัชวาล (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในกระบวนการ ดำเนินงานให้เกิดผลผลิตหรือปัจจัยนำออก มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหาร (Management) คน บุคคล หรือทรัพยากรมนุษย์เป็น ปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่งของการดำเนินงานทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคน ที่มีความรู้ มีทักษะหรือมีความสามารถเป็นทรัพยากรที่หายาก สมควรที่จะทะนุบำรุงเอาไว้อย่างดี

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษา การบริหารที่เกิดจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ต้องอาศัย ทรัพยากรที่มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพเป็นปัจจัยในการบริหารงาน โดยมีปัจจัย 4 ประการ หรือที่เรารู้จักกันดีในชื่อว่า ปัจจัยการบริหาร 4M คือ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และ 4) การบริหาร (Management)

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนนิติบุคคลและได้รับการกระจายอำนาจ

การบริหาร ด้านวิชาการบุคลากร งบประมาณ และบริหารทั่วไป ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งผลให้ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

Murphy and Datnow (2001) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่สำคัญที่สุด ต่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษา โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่กำกับดูแลกระบวนการปฏิรูปอย่างใกล้ชิด เป็นผู้ส่งสัญญาณถึงการยอมรับและให้การสนับสนุนต่อการดำเนินการที่เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
2. สนับสนุนการปฏิรูป โดยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อดำเนินงานอย่างเหมาะสม และช่วยจัดอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกที่อาจขัดขวางต่อการปฏิรูปการศึกษา
3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและแสดงภาวะผู้นำของครู ในกระบวนการปฏิรูปและการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน

Gross and Shapiro (2002) ให้ความร่วมเห็นในเรื่องเดียวกันว่า ผู้นำจะต้องสร้าง คุณภาพระหว่างการบริหารงาน โดยยึดหลักกฎหมายซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) กับความรับผิดชอบที่ผู้นำมีต่อผู้อื่น (Concern for people) หรือการมุ่งความสัมพันธ เช่น การมีผู้นำยืนหยัดเคียงข้างครูในการปกป้องการสอนที่เห็นว่าถูกต้อง แต่ขณะเดียวกันก็ยอมให้สังคมสามารถตรวจสอบได้ โดยต้องปฏิบัติต่อครูในเรื่องนี้ด้วยความ ให้เกียรตินับถือและเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้จัดทำหลักสูตร “ผู้บริหารมืออาชีพ” โดยกำหนด คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพไว้ 6 ประการ คือ

1. การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม ในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ผู้บริหารการบริหารงานบุคคลตามแนวคิดของศาสนา และการบริหารจัดการภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
2. การเป็นผู้นำในการจัดระบบ ในเรื่องการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ การจัด และใช้สารสนเทศและการสื่อสาร การจัดระบบเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ
3. การเป็นผู้นำในด้านวิชาการ ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การพัฒนาครูตามแนวปฏิบัติการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4. การเป็นผู้นำในด้านการบริหารจัดการ ในเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารความขัดแย้ง บริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีเทคนิคการบริหารจัดการแนวใหม่

5. การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน ในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อชุมชน และสังคมและการบริหารในบริบทที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

6. การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ในเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2540) ได้กำหนดมาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 12 ประการ

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียนและชุมชน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาและใช้วัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
6. ปฏิบัติงานขององค์กร โดยเน้นผลถาวร
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภริมย์ (2547) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ มีบทบาทสำคัญถึง 17 บทบาท คือ

1. เป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction setting) หมายถึง ผู้บริหารต้องเป็นผู้กำหนดวางแผนนโยบายและทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. ความเป็นผู้นำหรือกระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader catalyst) หมายถึง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสถานศึกษา และเป็นผู้นำโน้มน้าวให้บุคลากรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชามีแนวโน้มตามได้

3. เป็นนักวางแผน (Planner) หมายถึง ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่รู้จักการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งแล้วแต่กิจการด้านต่าง ๆ ว่าควรจะวางแผนอย่างไร และต้องร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายภายในสถานศึกษานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี
4. เป็นผู้ตัดสินใจ (Decision maker) ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารและตัดสินใจในการทำกิจการงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
5. เป็นนักจัดองค์การ (Organizer) ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
6. เป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change manager) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำและรู้จักการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษา สถานศึกษาให้ดีขึ้น และรู้จักโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรภายในสถานศึกษาให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ดั้นด้วย
7. เป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ประสานงานที่ดีทั้งภายในสถานศึกษาของตนเองและประสานงานต่าง ๆ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ ด้วย
8. เป็นผู้สื่อสาร (Communication) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่บุคลากรทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาสามารถที่จะติดต่อสื่อสารได้โดยไม่แบ่งระดับหรือชนชั้น
9. เป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict manager) ผู้บริหารต้องเป็นผู้คอยแก้ปัญหาเมื่อบุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้ง หรือต่างสถาบันที่เกิดความขัดแย้งกัน
10. เป็นผู้แก้ปัญหา (Problem manger) ผู้บริหารจะต้องรู้จักและคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อเกิดการขัดแย้งไม่ว่าทั้งภายในสถานศึกษาของตนหรือต่างสถานศึกษาก็ตาม
11. เป็นผู้จัดระบบงาน (Systems manager) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการจัดระบบงานและรู้จักพัฒนาสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
12. เป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional manager) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรหรือวิชาชีพต่าง ๆ ที่จะทำการเรียนการสอนที่ทางหน่วยงานกำหนดขึ้นมาใหม่เป็นอย่างดี และจะต้องเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน และบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. เป็นผู้บริหารบุคคล (Personal manager) ผู้บริหารจะต้องรู้จักเลือกสรรหาบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน รู้จักรักษาและพัฒนาบุคลากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูง รู้จักเทคนิควิธีการใช้ที่ดี

14. เป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource manager) ผู้บริหารต้องรู้จักนำเอาทรัพยากร ทั้งทรัพยากรสิ่งของของบุคคล มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงและรู้จักใช้เทคนิควิธีการใช้ที่ดี

15. เป็นผู้ประเมิน (Appraiser) ผู้บริหารต้องมีการประเมินผลของการดำเนินงาน ต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งที่ดำเนินไปแล้วนั้นดีหรือไม่ จะได้ดำเนินการต่อไป ถ้าเกิดผลดีและเปลี่ยนแปลงวิธีการถ้าการดำเนินการนั้นผิดพลาด

16. เป็นประธานในพิธี (Ceremonial head) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางด้านกาจัดงาน และพิธีต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาของตนเองและนอกสถานศึกษา เมื่อได้รับเชิญมาเป็นพิธีกร

17. เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public relater) ผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้นำ และมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก รู้จักการประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานและรู้จักการให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการจากบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความพยายาม ที่จะทำให้คนมีสมรรถนะในแต่ละบทบาทอย่างแท้จริง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ตามบทบาท ได้อย่างมีผลดีในสถานการณ์ต่าง ๆ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2546) ได้กล่าวว่า การใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management: SBM) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยัง โรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการบริหาร จัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป หลักการบริหาร มี 5 ประการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ เป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาให้เกิดความ คล่องตัวมีอิสระและมีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารเป็นองค์คณะบุคคล

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกำหนด นโยบายและแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมคิดร่วมทำ

4. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ปรับปรุงโครงสร้าง และวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและได้รับความเห็นชอบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สถานศึกษาต้องพร้อมใช้มีการตรวจสอบเพื่อให้เกิดการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ธีระ รุญเจริญ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารไว้ว่า

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผน นโยบาย และยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ให้คำปรึกษาแนะนำ และสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานอย่างอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร และบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคล และหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงสังคม (Innovation) ซึ่งเรามักจะมองเฉพาะแต่ในเชิงเทคนิค เทคโนโลยีแต่จริง ๆ แล้วอะไรก็ตามที่เราคิดขึ้นมาใหม่ สร้างขึ้นมาใหม่ จัดเป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง ฯลฯ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาทั้งสิ้นโดยเฉพาะเรื่องการเมือง ที่เป็นเรื่องที่มนุษย์คิดขึ้นมาเพื่อรับใช้สังคมให้อยู่อย่างมีความสุข ดังนั้น นวัตกรรมทางสังคม จึงใช้หลักวิธีคิดที่ว่าอะไรที่ดีอยู่แล้ว จะทำอย่างไรให้ดีขึ้นไม่จำเป็นว่าเมื่อเห็นคนอื่นเขาทำกันแล้วเราทำไม่ได้ แต่เราจะต้องคิดว่าเราก็ทำได้และต้องทำให้ดีขึ้น เหตุผลที่เราต้องมาตีความหมายของคำว่า นวัตกรรม ให้แตกเพราะว่าโลกเราปัจจุบันนี้ไม่มีตำราไหนมาสอนเราได้อีกต่อไปแล้ว สภาพแวดล้อมมีความสลับซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนั้น เราต้องใช้จินตนาการต้องกล้าคิด กล้าทำอะไรใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ผิดหรือสิ่งถูก ซึ่งวิธีคิดสิ่งเหล่านี้สังคมไทยยังขาดอยู่มาก เพราะฉะนั้นเราต้องเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่ กระตุ้นส่งเสริมให้มีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นให้ได้

4. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำราเทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนจน

การให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนและศูนย์การเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

5. การประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ และประสบการณ์พิเศษที่ โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การกีฬา สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

6. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลกและเพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นรวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

7. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การขอบคุณ การเผยแพร่ผลงาน และการยกย่องให้รางวัล

8. การประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอกมีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และครบวงจร

ขอบข่ายและภาระกิจการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการด้านการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพราะขอบข่ายการบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ และได้มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการกำหนดขอบข่ายและภาระกิจการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารต้องบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบร่วมกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่ต้องการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง เป็นการจัดการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีคุณภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

นภาดา ผูกสุวรรณ (2553) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดการเรียนการสอน โดยมีการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ให้ได้ผลดี บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีลักษณะที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่าเป็น กระบวนการ หรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากความหมายการบริหารงานวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการหรือแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนโดยมุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาเพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้นงานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้แบบเรียนงานการเรียนการสอนงานสื่อการเรียนการสอนงานวัดผลและประเมินผลงานห้องสมุดงานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญาความรู้ความสามารถคุณธรรม จริยธรรมเจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งคนดีและมีความสุขในการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

2. งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียนเมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมาก ปริมาณงานด้านอื่น ๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย

3. งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียนไม่ว่าจะเป็น ในรูปของงบประมาณวัสดุครุภัณฑ์จะจัดให้ตามสัดส่วนของปริมาณงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณงานด้านวิชาการ

4. งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียนการพิจารณาคุณภาพ ของโรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนโดยพิจารณาวิธีการและผลผลิต ของระบบงานวิชาการอันได้แก่วิธีการสอนของครูการบริหารงานวิชาการผลสำเร็จของครู ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

5. งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาเนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง ดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางแผนการติดต่อสื่อสารการประสานงานการควบคุม บังคับบัญชาการวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของงานวิชาการสามารถสรุปได้ว่างานวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญ ของสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาจะดี หรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของสถานศึกษาที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ มีจริยธรรมและคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปและเครื่อง ชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายของงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมสาระการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ของนักการศึกษา ดังนี้

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนประถม เป็น 12 ด้าน ตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน คือ

1. หลักสูตร
2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน
3. การวัดประเมินผลและการรับเข้าศึกษาต่อ
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ ได้แก่

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงาน ดังนี้

- 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทิน การศึกษา การรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

- 1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

- 1.3 บันทึกรายการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวัน หรือสัปดาห์โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

- 2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนจำนวนผู้เรียนแต่ละรายวิชา

- 2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

- 2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

- 2.4 การจัดแบบเรียน

- 2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน

- 2.6 การฝึกงาน

3. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดและการนิเทศการสอน

4. การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครู กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่าย หรืองานตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนมีหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ขอบข่าย/ภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการได้วางขอบข่ายภารกิจของการบริหารด้านงานงบประมาณในสถานศึกษาไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ มีหน้าที่ การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา จัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา และการวิเคราะห์ความเหมาะสม การเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ มีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษาเบิกจ่าย การอนุมัติงบประมาณ และการโอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผล มีการดำเนินงาน คือ ตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ประเมินผลการใช้เงิน และผลการดำเนินการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดทรัพยากร การระดมทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีหน้าที่ระดมการจัดการทรัพยากรการระดมทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน มีหน้าที่ เบิกเงินจากคลัง รับเงินเก็บรักษาเงิน และจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การกันเงินไว้เบิกเหลือออมปี การบริหารบัญชี การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน
6. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา การจัดหาพัสดุ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่าย

สรุปได้ว่าการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การจัดทำจัดหางบประมาณ การเสนอของบประมาณ และการใช้งบประมาณการบริหารจัดการงบประมาณ พัก

และสินทรัพย์ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการใช้งบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ โดยมุ่งเน้นความเป็นอิสระ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญ กำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้องรวดเร็วไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายและภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางขอบข่ายการบริหารด้านงานบุคคลในสถานศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีหน้าที่วิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังการกำหนดตำแหน่ง การขอเลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาและวิทยฐานะ ข้าราชการครู
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีหน้าที่ ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากรณีได้รับมอบหมายจาก อ.ก.ค.ศ.

เขตพื้นที่การศึกษาการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว การแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบรรจุกลับเข้ารับราชการ การรักษาราชการแทน และรักษาการในตำแหน่ง

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีหน้าที่การพัฒนาข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีถือจ่ายเงินเดือน เงินวิทยฐานะและค่าตอบแทนอื่น งานทะเบียนประวัติ งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ งานขอหนังสือรับรอง งานขออนุญาตให้ข้าราชการไปต่างประเทศ งานขออนุญาตลาอุปสมบท งานขอพระราชทานเพลิงศพ การลาศึกษาต่อ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และให้ได้รับเงินวิทยพัฒน์ และการจัดสวัสดิการ การดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้อง

4. วินัยและการรักษาวินัย มีหน้าที่ดำเนินการกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีความผิดร้ายแรง การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ การเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย

5. งานนอกจากราชการ มีหน้าที่ดำเนินการลาออกจากราชการ การให้ออกจากราชการกรณีไม่พันทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป การให้ออกจากราชการไว้ก่อน การให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนาน หรือเหตุทดแทน กรณีมีมลทินมัวหมอง กรณีได้รับโทษจำคุก โดยคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การบริหารงานบุคคลสามารถสรุปได้ว่า เป็นการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความสามารถ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การนิเทศติดตามการทำงานมีการวางแผน กรอบอัตรากำลังของสถานศึกษาให้พอดีกับปริมาณงาน

การบริหารงานทั่วไป

ความหมายการบริหารงานทั่วไป

บุญเกิด ชาดัน (2551) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ บริหารองค์กรให้บริการเพื่อบริหารงานอื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาโรงเรียนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามหลักการบริหาร ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) การบริหารงานทั่วไปเป็นกิจกรรมสนับสนุน การดำเนินงานของสถานศึกษา และหน่วยงานให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินกิจกรรม ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ประกอบด้วย งานธุรการ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารทั่วไปให้ประสบ ผลสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง มีการจัดวางบุคลากรให้ปฏิบัติงานให้ตรงกับ ความสามารถและความถนัด มีการจัดสำนักงานที่ดี มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการประเมินตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะและอย่าง ต่อเนื่อง มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการบริหารทั่วไปสำหรับเทคนิค การบริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาไปสู่องค์กรสมัยใหม่นั้น มีฐานการพัฒนา 5 ประการ คือ การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเชื่อมโยงและพัฒนารอบแห่งภูมิปัญญา การมี วิสัยทัศน์ร่วมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง กระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับ การจัดระบบบริหารองค์กรให้บริหารงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวัง ให้การบริหารงานนั้น บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีการกิจ ในการบริหารงานทั่วไปหลากหลาย ได้แก่ การดำเนินงานธุรการ การพัฒนาระบบ และเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ งานบริการสาธารณะ

ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) งานด้านการบริหารทั่วไปเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียน ในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐาน การศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่าย ข้อมูล สารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนา องค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสามะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและประสานงาน การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษางานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสาน

ราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นการจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน
งานบริการสาธารณะ ซึ่งครูควรที่จะได้รับรู้แนวปฏิบัติในการปฏิบัติราชการ ดังนี้

- 1) การกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการ
- 2) การเปิดและปิดสถานศึกษา
- 3) การชักธงชาติ
- 4) การสอบ
- 5) การพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานศึกษา
- 6) การจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา
- 7) การลงโทษนักเรียน
- 8) ความสัมพันธ์กับชุมชนและ
- 9) สิทธิทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้วางข่ายและภารกิจของการบริหารดำเนินงานทั่วไปประกอบด้วย

- 1) การดำเนินงานธุรการ
- 2) งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
- 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 10) การรับนักเรียน
- 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 18) งานบริการสาธารณะ และ
- 19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาจึงประกอบด้วย การบริหารใน 4 ด้านและผู้วิจัยได้เลือกใช้ทั้ง 4 ด้าน มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานพัฒนาบุคลากร 4) การบริหารงานทั่วไป

แนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ว่าหมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอู่ชูตนเองโดยให้มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องทำการผลิตอาหาร ถักทอเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายด้วยตนเอง แต่หมายถึงในหมู่บ้านจะต้องมีความพอเพียงในระดับหนึ่ง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2564, ออนไลน์)

ได้อธิบายถึงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นที่มาของนิยาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ สำนักงาน ก.พ.ร. และ สศช. จึงเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนให้ทุกส่วนราชการดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางที่จะพัฒนาให้ส่วนราชการมีรากฐานการปฏิบัติราชการที่มั่นคงและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนสามารถทำงานด้วยความโปร่งใสมีความเป็นธรรมมีความประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม

ปรีชา ศรีลับขวา (2551) ให้ความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอย่างพึงประสงค์ คือ มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลในการปฏิบัติตนโดยใช้สติปัญญา ยึดทางสายกลาง มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน มีความเพียรและรู้จักการแบ่งปันรับผิดชอบต่อสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551) อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง มิได้เน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของประชาชนและชุมชนในทุกๆระดับต้องพอเพียงในทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุ จิตใจ หรือด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและการบริหารตามทางสายกลาง โดยมีองค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงาน

พระพานวิทย์ เค้าเงื่อน (2552) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของตนโดยการพึ่งตนเองมีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะและอัตภาพของตน มีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต โดยพิจารณาจากปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณาผล

ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบและมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เพื่อพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

ระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่ามีทิศทางเดียวกันกับ เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ มีมุมมองในสองมิติ มิติแรก คือ ระดับบุคคล กล่าวคือ สามารถเลี้ยงชีพ และพึ่งตนเองได้ตามฐานะ อุตภาพ หรือดำรงชีวิตจากสิ่งที่ตนเองมีพอเพียง และมีมิติ ระดับประเทศ คือ ความสามารถของชุมชนเมือง ภูมิภาค รัฐประเทศในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

วิภาวี นามเดช (2552) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ของบุคคลไปจนถึงแนวทางในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เป็นแนวปฏิบัติโดยยึดหลักสำคัญ คือ ยึดทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยความรู้และรอบคอบในการดำเนินงาน ทุกชั้นตอนรวมทั้งเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้สำนึกในคุณธรรม เพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

จากแนวคิดและความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ว่า หลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนไทยทุกระดับชั้น สังคมไทยเพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักของความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็สามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ได้เสมอ

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2550) สรุปจากการรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศใน 6 ประการ ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการใช้จ่ายความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศต่อไป
3. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท หรือหน่วยงาน ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน

4. หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาล ในการบริหารงานในภาครัฐ

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน หรือเพื่อปรับปรังนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน

6. ในการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความคิดของคนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

สำนักราชเลขาธิการ (2550) ได้นำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 มาสรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไขการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เชื้อไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เชื้อไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2550) ได้สรุปหลักสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เศรษฐกิจสำหรับคนยากจน และไม่ใช้เศรษฐกิจที่ต้องตระหนี่ถี่เหนียว พระองค์ทรงสอนให้ร่ำรวยแต่รวยแล้วต้องรักษาให้คงอยู่และยั่งยืน พระองค์ท่านรับสั่งให้หลักสามประการและเชื้อไขประกอบสองประการเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศและจะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรใด ๆ ก็ได้ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ให้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง อย่าใช้กิเลสตัณหา อย่าทำตามกระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางในการดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ประการที่สอง ทำอะไรพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อนว่าตนเองมีจุดแข็งตรงไหน ซึ่งการจะพัฒนาอะไรต้องดูจากขีดความสามารถของตนเองว่าควบคุมได้หรือไม่ และยึดทางสายกลาง ความพอดี และมีความสมดุล และประการที่สาม ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา เนื่องจากไม่สามารถคาดเดาอนาคตได้ ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยากมีปัจจัยความเสี่ยงตลอดเวลา ซึ่งอีกนัยหนึ่งภูมิคุ้มกันคือการบริหารความเสี่ยงนั่นเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมดพระองค์ทรงให้มีเชื้อไขรองรับที่สำคัญ 2 ประการ คือ คนต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม มีธรรมภิบาลและดำเนินชีวิตด้วยความรอบรู้รอบคอบ คือ ต้องทันโลกอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคน ดังนี้

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้มนุษย์มีความพออยู่ พอกิน พอใช้ สามารถพึ่งตนเองได้และมีความสุขตามอัตภาพความเป็นอยู่

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักธุรกิจอยู่ร่วมกับผู้อื่นตลอดจนใช้เสรีภาพในสังคมได้อย่างสันติสุข คือ ไม่เบียดเบียนหรือเอาเปรียบผู้อื่นรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักธุรกิจอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า ไม่ทำลาย และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักธุรกิจอยู่อย่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณีรักษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลของสังคม

จากความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ เป็นแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสังคม มีความเข้มแข็ง มีค่านิยม ความคิดที่ดี มีศักยภาพที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใดก็ตาม เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักธุรกิจอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยใช้หลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันตลอดจนสามารถใช้เป็นหลักการแนวคิดในการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารงานต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้พิจารณาองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางในการดำรงอยู่ หรือปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนตามสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลามุ่งเน้นเรื่องของการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง การทำอะไรโดยมีพื้นฐานของความพอดี พอเหมาะพอควรต่อความจำเป็น เหมาะสมกับฐานะสภาวะสังคม และสิ่งแวดล้อมของตนเอง

รวมทั้งวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเลือกใช้ทรัพยากรในการดำเนินการต่าง ๆ ก็ต้องให้พอประมาณซึ่งการจะตัดสินใจว่าอยู่ในระดับพอประมาณนี้ต้องใช้ความรู้ ความรอบคอบในการวางแผนการตัดสินใจ และต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมด้วย

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้องเป็นจริงตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และบนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว อย่างรอบคอบ การวางแผนการดำเนินการอย่างสมเหตุสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญที่เพียงพอ ความอดทนในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ใช้ความรู้รอบคอบในการคิดพิจารณา ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเฉลียวฉลาด

3.3 การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที่ไม่ประมาทซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ในระยะยาว และความสุขที่ยั่งยืน

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังในการที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและประกอบในขั้นตอนปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ ตระหนักในคุณธรรม รู้จักพิจารณาผิดชอบชั่วดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำคือ มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

สุรินทร์ ภูสิงห์ (2552) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่มีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ความพอเพียง จะต้องประกอบไปด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

กล่าวคือ กิจกรรมใด ๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งไปก็จะเป็นไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็น ความพอเพียง คุณลักษณะทั้ง 3 ประกอบไปด้วย

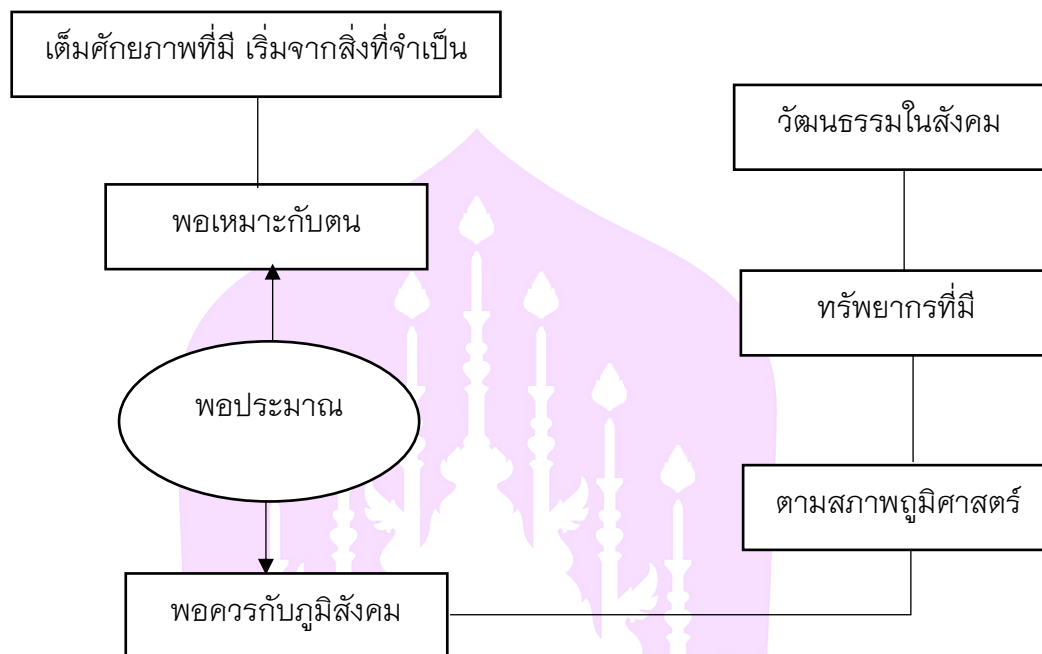
1. ความพอประมาณ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต การดำเนินธุรกิจ หรือการบริหารประเทศ ที่อยู่บนพื้นฐานการรู้จักตนเอง ยึดทางสายกลาง ซึ่งมีความพอดี ไม่สุดโต่ง มีความสมดุล ไม่เบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น และพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณ ในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องนำความรู้มาใช้อย่างมีสติ เป็นไปอย่างมีเหตุผล และไม่ใช้ความรู้สึก ส่วนตัว สามารถอธิบายได้ โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา ที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัตดังกล่าว การกระทำที่สามารถเรียกได้ว่าพอเพียงนั้น จึงมิใช่แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์ และผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความ เป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่ และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้พอเพียงที่สามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ กล่าวอีก นัยหนึ่ง คือ ระดับของความพอประมาณต้องครอบคลุมมิติการจัดการความเสี่ยง เชิงพลวัต จึงจะนับได้ว่าเป็นระดับพอเพียงที่สมบูรณ์

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง และมีความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่ การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม บุคลิก กับลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา ควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ นักพัฒนา นักแก้ปัญหา นักตัดสินใจ นักประเมินประนอมนักวางแผน นักปกครอง และนักปราชญ์ คุณสมบัติที่กล่าวมานี้ผู้บริหารพึงยึดถือในการบริหารงานซึ่งถือแม้ว่าจะเป็นการยากที่จะ ปฏิบัติได้ครบถ้วน แต่การที่ได้ทราบไว้ก็จะเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้บริหารที่จะสามารถหยิบยก เอามาประยุกต์ ใช้ให้เหมาะสมกับงานตามวาระและโอกาสที่เหมาะสมซึ่งแตกต่างกันออกไป ของแต่ละคน การตัดสินใจและการกระทำพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

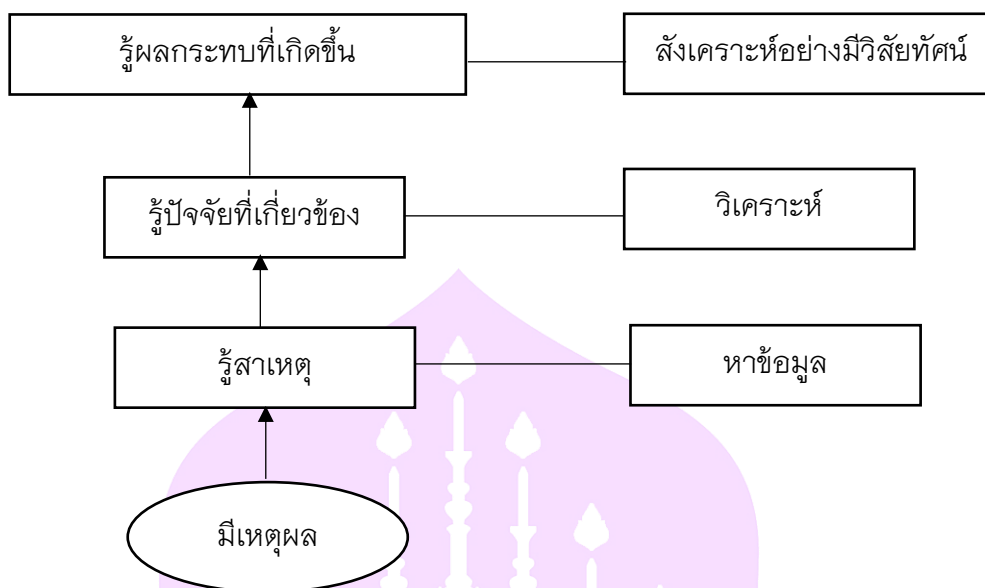
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (ชนิษฐา เฟ้าม่วง, 2554)

ภาพ 2 แสดงความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพจะเห็นได้ว่า ความพอประมาณเกิดจากการที่บุคคลมีความเข้าใจในศักยภาพของตน ซึ่งแต่ละบุคคลมีอยู่แตกต่างกัน ศักยภาพของแต่ละบุคคลนี้จะเป็นสิ่งกำหนดความสามารถของบุคคลที่คิดหรือทำหรือปฏิบัติให้พอดีกับศักยภาพที่มี โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นก่อนหลังในการคิดจะกระทำการใด ๆ ด้วย แล้วยังต้องพอดีกับภูมิสังคม ซึ่งหมายถึง การที่จะต้องคำนึงถึงความพอประมาณตามสภาพภูมิศาสตร์ คือ ถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งครอบคลุมทั้งสภาพภูมิประเทศ หรือสภาพท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และสภาพภูมิอากาศ ความพอประมาณตามทรัพยากรที่ตนมี ทั้งด้านบุคคลทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัว และที่สำคัญก็ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

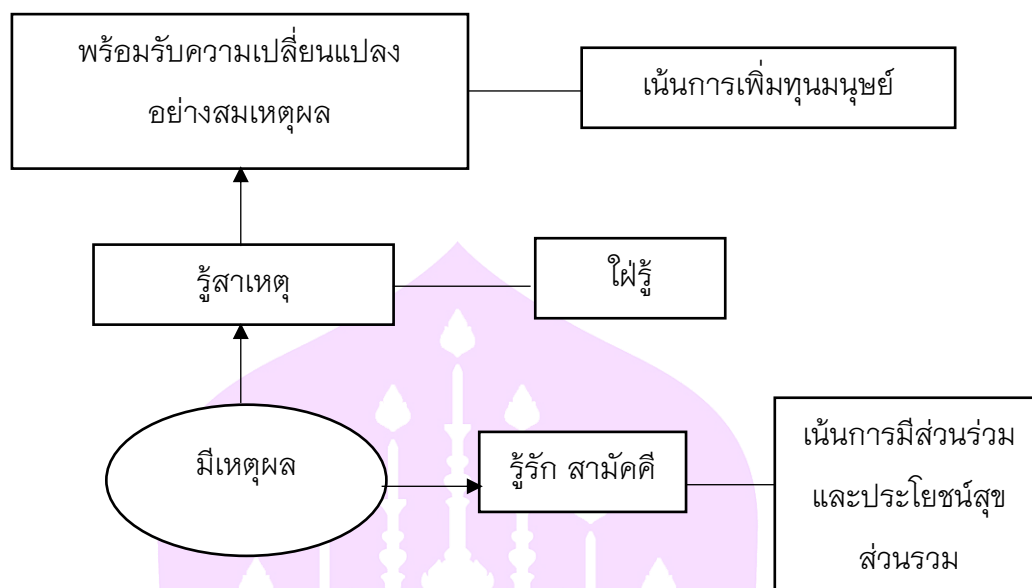
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (ประดินันท์ อุปรมัย, 2551)

ภาพ 3 แสดงความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพจะเห็นได้ว่า การมีเหตุผลของบุคคลที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้นั้นบุคคลจะต้องรู้ถึงสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังจะหาเหตุผลนั้นอย่างแท้จริง รวมทั้งรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นด้วย นั่นก็คือ การจะรู้สาเหตุของสิ่งที่จะหาเหตุผลได้ ต้องมีการหาข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ ให้มากพอ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์มีวิสัยทัศน์ คือ จำแนกแยกแยะเพื่อหาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้วมองภาพรวมว่าจะเกิดผลกระทบต่อไปกับใคร หรือสถานการณ์ใดในอนาคตอย่างไรบ้าง โดยที่การมีเหตุผลนี้ต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขของการมีความรู้ และการมีคุณธรรมที่จำเป็นต้องมีด้วย นั่นก็คือ บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้มากพอที่จะรู้ว่าควรหาข้อมูลอะไร ด้วยวิธีการใด และจะวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูลนั้นอย่างไร จึงจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแทนหรือเบียดเบียนผู้อื่น

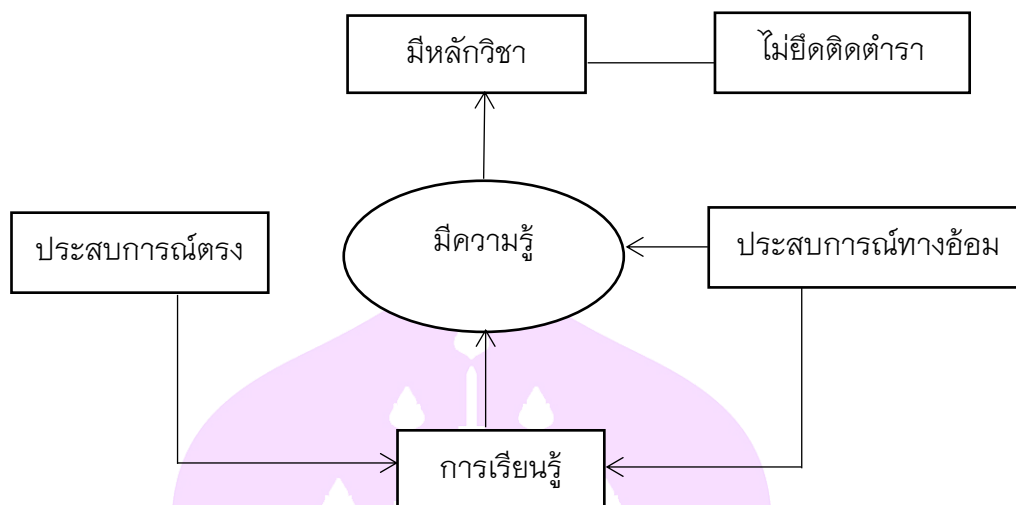
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล (ถวัลย์ ภาศจรัส, 2550)

ภาพ 4 แสดงการมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ หมายถึง การที่บุคคลรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างสมเหตุสมผล โดยบุคคลต้องเป็นผู้ใฝ่รู้เหตุการณ์รอบตัวและเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมที่ตนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถตามทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์หรือความไร้พรมแดนของข้อมูลข่าวสารในโลกยุคปัจจุบัน ส่วนการมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็จะต้องเน้นที่การเพิ่มทุนมนุษย์ ซึ่งหมายถึง การพัฒนาตนหรือการพัฒนาบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่เพื่อที่ว่าเมื่อดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณอย่างมีเหตุผลแล้วจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้ (ประดิษฐ์ อุประมัย, 2551)

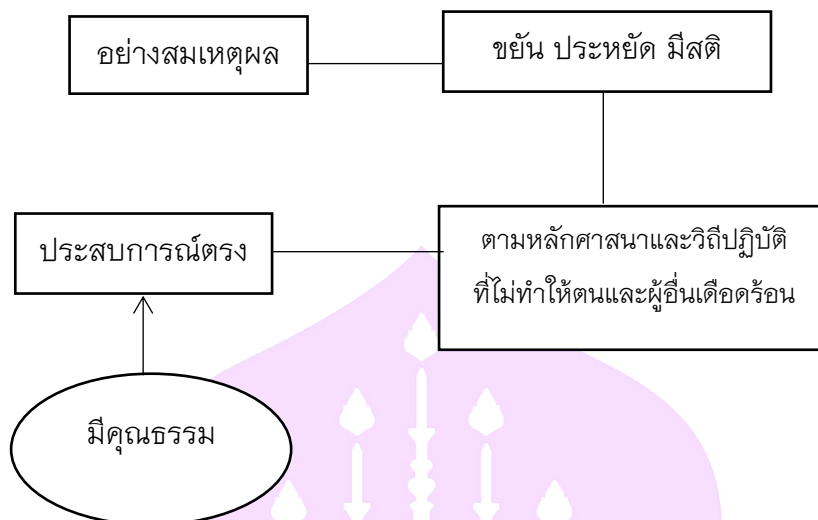
4. เงื่อนไขของการมีความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550)

ภาพ 5 แสดงเงื่อนไขความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพจะเห็นได้ว่า ความรู้ของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้เกิดจากการมีประสบการณ์ทั้งโดยทางตรงที่บุคคลให้พบ ได้เห็น หรือได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ด้วยตนเองกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับจากการบอกเล่าของผู้อื่น หรือจากการอ่านการค้นคว้าในตำราที่มีผู้รู้เขียนไว้ ความรู้ที่เหมาะสมต้องเป็นความรู้ที่มีหลักวิชา คือ เป็นความรู้ที่มีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ จากผู้รู้ หรือมีการพิสูจน์จนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โลกได้ในลักษณะหนึ่งด้วยหลักการของความพอประมาณที่สมเหตุสมผลอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น การแสวงหาความรู้ของบุคคลเพื่อการนำมาใช้ให้เกิดความพอประมาณในลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องคำนึงถึงความพอควรแก่ภูมิสังคม คือ ต้องไม่ยึดติดกับตำราที่บุคคลได้ความรู้มา ซึ่งก็หมายถึงการมีหลักวิชาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของหลักการ 3 ประการ ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่การยึดกับตำราที่ให้หลักวิชามา โดยไม่คำนึงถึงสภาพท้องถิ่นของตน อาจทำให้มีการนำหลักวิชาที่ได้มาใช้อย่างขาดความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือขาดความพอเหมาะ กับวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ได้

5. เงื่อนไขของการมีคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (ประดิลันท์ อุปรมัย, 2551)

ภาพ 6 แสดงเงื่อนไขคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพจะเห็นได้ว่า คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงทั้งคุณธรรมที่มาจากคำสอนทางศาสนาของทุกศาสนาที่ผู้คนนับถือ และคุณธรรมที่เป็นจริยธรรมที่สามารถของสังคมพึงปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของสังคมนั้น ๆ คุณธรรมที่บุคคลนั้นควรนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความพอประมาณที่มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น มีอยู่หลายประการ ส่วนการที่บุคคลจะตระหนักว่าคุณธรรมใดจะมีสาระอะไร และส่งผลดีอย่างไรบ้าง ต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ที่เป็นเงื่อนไขอีกประการหนึ่งของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเช่นกันในด้านคุณธรรมที่เป็นคำสอนทางศาสนาและเป็น จริยธรรมในสังคมที่เป็นพื้นฐานที่ทุกคนมาประจักษ์กันคืออยู่แล้วเช่น คุณธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของการมีความขยัน การรู้จักประหยัด การรู้จักอดทนอดกลั้นและการมีสติ

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ชี้นำในการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักการพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกันแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน

สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รุ่งทิวา สันติผลธรรม (2552) ได้นำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา 4 ด้าน ตามงานหลักของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานทั่วไป

พรสกุล เขตจำนง (2553) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมี 4 ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ภูติศ พัดพิน (2555) สรุปแนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมี 4 งานคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

สุชาติ นันทะไชย (2548, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินงาน คือ

1. กำหนดแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
2. จัดตั้งคณะกรรมการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่รับผิดชอบการพิจารณาดำเนินการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ
3. สสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน และชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนงานโครงการ และแผนปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
5. สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความมั่นคงและยั่งยืน
6. ประชาสัมพันธ์แนวคิดและเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
7. แสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน

เจริญ อภิไชย (2551) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการสถานศึกษา โดยใช้หลักในการบริหารจัดการและประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากร การบริหารทั้งด้านบุคลากร งบประมาณสภาพแวดล้อมอย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

1. กรอบแนวคิดเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยามความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

สมพร เทพสิทธิ์า (2553) ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างและส่งเสริมกิจกรรมภายในโรงเรียน สอดคล้องกับหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

1. ด้านการสร้างความปลอดภัย หมายถึง การบริหารโดยใช้หลักความปลอดภัย คือมีการเตรียมความพร้อมในการทำงาน การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่พอดีมีประสิทธิภาพไม่ก่อหนี้สิน ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงาน และรู้จักนำของที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

2. ด้านการบริหารงานโดยใช้เหตุผล หมายถึง การบริหารโดยใช้หลักความมีเหตุผล คือการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมตัดสินใจบนพื้นฐานของการใช้เหตุผล

3. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน หมายถึง การบริหารโดยใช้หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา มีการวางแผนที่รอบคอบ รู้เท่าทันต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นสร้างบรรยากาศของความเป็นมิตรในองค์กรและชุมชน

4. ด้านการบริหารงานบนฐานของความรู้ หมายถึง การบริหารโดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ได้แก่ ส่งเสริมคนในองค์กรแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ยอมรับความเปลี่ยนแปลงเชิงวิชาการ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การบริหารโดยอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ การดำเนินงานที่ถูกต้องตามศีลธรรม มีความซื่อสัตย์โปร่งใส ส่งเสริมให้คนในองค์กรเข้าถึงคุณธรรมจริยธรรม

ถวัลย์ มาศจรัส (2550) ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา การตัดสินใจควรมีหลักพิจารณา 5 ส่วน ดังนี้

1. หลักของความปลอดภัย หมายถึง ความพอดีไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป โดยไม่เบียดเบียนของตนเองและผู้อื่นความปลอดภัยเกิดจากการที่บุคคลมีความเข้าใจในศักยภาพของตนซึ่งแต่ละบุคคลมีอยู่แตกต่างกัน ศักยภาพของแต่ละบุคคลนี่จะเป็นสิ่งกำหนดความสามารถของบุคคลที่คิดหรือทำหรือปฏิบัติให้พอเหมาะกับศักยภาพที่มี โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นก่อนหลังในการคิดจะกระทำการใด ๆ ด้วยแล้วยังต้องพอควรกับภูมิสังคม ซึ่งหมายถึง การที่จะต้องคำนึงถึงความพอประมาณตามสภาพภูมิศาสตร์ คือ ถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งครอบคลุมทั้งสภาพภูมิประเทศหรือสภาพท้องถื่นที่อยู่อาศัยและสภาพภูมิอากาศ ความพอประมาณตามทรัพยากรที่ตนมีทั้งด้านบุคคล ทรัพย์สินรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัว และที่สำคัญก็คือต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

2. หลักของความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาด

ว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีเหตุผลของบุคคลที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้นั้นบุคคลจะต้องรู้ถึงสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังจะหาเหตุผลนั้นอย่างแท้จริง รวมทั้งรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นด้วย นั่นก็คือ การจะรู้สาเหตุของสิ่งที่จะหาเหตุผลได้ต้องมีการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ ให้มากพอแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างมีวิสัยทัศน์ คือ จำแนกแยกแยะเพื่อหาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้วมองภาพรวมว่าจะเกิดผลกระทบต่อไปกับใคร หรือสถานการณ์ใดในอนาคตอย่างไรบ้างโดยที่การมีเหตุผลนี้ต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขของการมีความรู้และการมีคุณธรรมที่จำเป็นต้องมีด้วย นั่นก็คือบุคคลจำเป็นต้องมีความรู้มากพอที่จะรู้ว่าควรหาข้อมูลอะไรด้วยวิธีการใดและจะวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูลนั้นอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเบียดเบียนผู้อื่น

3. หลักของการมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้หมายถึงการที่บุคคลรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผลโดยบุคคลต้องเป็นผู้ใฝ่รู้เหตุการณ์รอบตัวและเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมที่ตนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตามทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์หรือความไร้พรมแดนของข้อมูลข่าวสารในโลกยุคปัจจุบัน ส่วนการมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็จะต้องเน้นที่การเพิ่มทุนมนุษย์ซึ่งหมายถึงการพัฒนาตนหรือพัฒนาบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อที่ว่าเมื่อดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณอย่างมีเหตุผลแล้วจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้

4. เงื่อนไขของการมีความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ ความรู้ของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้และการเรียนรู้เกิดจากการมีประสบการณ์ทั้งโดยทางตรงที่บุคคลได้พบ ได้เห็น หรือได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ด้วยตนเองกับการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับจากการบอกเล่าของผู้อื่น หรือจากการอ่านการค้นคว้าในตำราที่ผู้รู้เขียนไว้ ความรู้ที่เหมาะสมต้องเป็นความรู้ที่มีหลักวิชา คือ เป็นความรู้ที่มีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์จากผู้รู้หรือมีการพิสูจน์จนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โลกได้ในลักษณะหนึ่งด้วยหลักการของความพอประมาณที่สมเหตุสมผลอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น การแสวงหาความรู้ของบุคคลเพื่อการนำมาใช้ให้เกิดความพอประมาณในลักษณะดังกล่าว

จำเป็นต้องคำนึงถึงความพอควรแก่ภูมิสังคม คือ ต้องไม่ยึดติดกับตำราที่บุคคลได้ความรู้มา ซึ่งก็หมายถึงการมีหลักวิชาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของหลักการ 3 ประการในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่การยึดกับตำราที่ให้หลักวิชาโดยไม่คำนึงถึงสภาพท้องถิ่นของตน อาจทำให้มีการนำหลักวิชาที่ได้มาใช้อย่างขาดความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือขาดความพอเหมาะกับความวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ได้

5. เงื่อนไขของการมีคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงทั้งคุณธรรมที่มาจากคำสอนทางศาสนาของทุกศาสนาที่ผู้คนนับถือและคุณธรรมที่เป็นจริยธรรมที่สมาชิกของสังคมพึงปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคมนั้นๆ คุณธรรมที่บุคคลนั้นควรนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความพอประมาณที่มีเหตุผลและภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น มีอยู่หลายประการ ส่วนการที่บุคคลจะตระหนักว่าคุณธรรมใดจะมีสาระอะไรและส่งผลดีอย่างไรบ้าง ก็ต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ที่เป็นเงื่อนไขอีกประการหนึ่งของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเช่นกัน ในด้านคุณธรรมที่เป็นคำสอนทางศาสนาและเป็นจริยธรรมในสังคมที่เป็นพื้นฐานที่ทุกคนมักประจักษ์กันดีอยู่แล้ว เช่น คุณธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของการมีความขยัน การรู้จักประหยัด การรู้จักอดทน อดกลั้น และการมีสติ

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการสถานศึกษา หลักการจัดการ การสนับสนุน ประชาสัมพันธ์และประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากร การบริหารทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อมอย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุด

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้เสนอแนะแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูสามารถนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษางานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย งานบุคคล วิชาการ งบประมาณด้านบริหารทั่วไป สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้นสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดรายวิชา

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออม การพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้ การรู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนการสร้างสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา การสร้างความสมานฉันท์

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้กำหนดกลยุทธ์คุณธรรม นำความรู้ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร และคุณธรรมที่ดัดสรรโดยคณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียน โดยปี 2550-2551 ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาจัดกิจกรรมที่เน้นกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม

1.1 สนับสนุนให้พัฒนาเป็นต้นแบบเพื่อขยายผล

1.2 การสนับสนุนระบบการจัดการความรู้ให้เรียนรู้จากโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น

1.3 การเผยแพร่แบบอย่างที่ดีด้วยการจัดตลาดนัดคุณธรรม นำเสนอหลักสูตร
แนวทางการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน

2. สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นกลไกการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรม

2.1 การสร้างวินัยและความมีน้ำใจที่จำเป็นเพื่ออุปถัมภ์ประโยชน์ เพื่อสังคมด้วยการอบรม
ผู้บริหารทุกคน ให้ผ่านหลักสูตรผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งกิจกรรม
ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และจัดค่ายคุณธรรมให้เยาวชน เพื่อรวมกลุ่มจัดทำโครงการ
ทำความดีถวายเป็นหลวง

2.2 การปลูกฝังคุณธรรม ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์และการแสดง

2.3 การเรียนรู้วิถีประชาธิปไตย ด้วยการพัฒนากิจกรรมและสถานักเรียน

3. น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารงาน
ทุกระดับและบูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร

3.1 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาล
สู่การบริหารงานทุกระดับ

3.2 บูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร

4. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ระบบดูแลนักเรียน

4.1 การพัฒนาครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว

4.2 การพัฒนาเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเครือข่ายผู้ปกครอง

4.3 การพัฒนาระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน
ให้แก่เยาวชน

อร่าม นุชพิทักษ์ (2556) ได้สรุปว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

1. ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู
โดยสอดแทรกสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้หลักในทุกกลุ่มสาระ
การเรียนรู้โดยเน้นในสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งต้องทำการปลูกฝัง
ด้านคุณธรรม จริยธรรมและรู้หลักประชาธิปไตยให้บังเกิดกับผู้เรียน

3. สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งต้อง
ปรับกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหาร ต้องยึดหลัก

ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเพื่อบังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดแนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและรู้วิธีการวางตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งการปฏิบัติงานและการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน สถานศึกษาต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน พร้อมทั้งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการบริหารงานและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนดเพื่อสถานศึกษาที่ประกอบด้วยบุคลากร ผู้เรียนจะมีการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเจริญของประเทศชาติ

จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์ (2553) สรุปว่า องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป นำเสนอหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผลแนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ควรดำเนินการ คือ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนากิจการบริหารจัดการ 5) จัดทำปรับปรุงหรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรมและปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล และ 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

ศรีเรือน อี่ยมย่อง (2556) ได้กล่าวว่า น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารและการจัดการสถานศึกษา เป็นกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่สถานศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาและหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถยึดมั่นเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นการรอบแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ให้อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง รวมทั้งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคม และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนโดยการนำไปใช้ในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยความสมัครใจหรือจิตอาสา กิจกรรมมีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคมสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา และสามารถขยายผลสู่ชุมชนได้

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เป็นการวางแผนกรอบอัตราค่าจ้าง การกำหนด แต่งตั้ง บุคลากรในการดำเนินงานโดยคำนึงถึงศักยภาพความเหมาะสมของผู้สอนและผู้เรียนและท้องถิ่น ในการดำเนินการสอน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีการจัดกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีคุณลักษณะความพอเพียง

เชาวรัช ศิริอำมาต (2560) ได้กล่าวว่า ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการจักระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาโดยมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

และการบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีแผนงานโครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี แผนงาน โครงการ กิจกรรม และรายงานผลให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง การนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดแสดง เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนการปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน โดยมีโครงการ แผนงาน กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรม

4. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเป็นการพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต โดยมีแผนงาน โครงการ และกิจกรรม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้บุคลากร

แสวงหาความรู้ ดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามการดำเนินตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร รวมถึง มีการขยายผล เผยแพร่การดำเนินชีวิต และปฏิบัติภาคกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บุญชนะ บุญโตนด (2562) ได้สรุปไว้ว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้อง หรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้ครอบคลุม การพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการ ที่เปลี่ยนแปลง จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ

2. การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาพิจารณาปรับปรุง หรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ในหลักสูตรสถานศึกษา ทบทวนเนื้อหาสาระสำคัญทั้ง 8 กลุ่มสาระให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น การฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหาเน้นการทดลองจริง วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุม ความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี คีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในด้าน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมโดยผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน เป็นกิจกรรม ที่ดำเนินการด้วยความสมัครใจหรือจิตอาสา กิจกรรมมีความหลากหลายและเหมาะสม กับสภาพภูมิสังคมของสถานศึกษา กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าพร้อมกับความ สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและสามารถขยายผลสู่ชุมชนได้

4. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เป็นการมุ่งพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา/ชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสร้างแรงจูงใจในระบบการจัดการศึกษาให้บุคลากร เหล่านั้น สนใจและอยาก ที่จะปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ครู คือ บุคลากรอันดับแรก ที่จะต้องพัฒนา เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝัง ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นครูจึงควรได้รับการส่งเสริม ให้มีความรู้ความเข้าใจในแก่น ของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้

จากการที่เราศึกษาการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้น แนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน จากนั้นผู้ศึกษาได้ศึกษา สังเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แต่ละด้าน จากเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้เสนอแนะแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษางาน ประกอบด้วย งานบุคคล วิชาการ งบประมาณด้านบริหารทั่วไป สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไปน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

ศรีเรือน ยิ้มย่อง (2556) ได้กล่าวว่า น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษานำไปปฏิบัติด้านการบริหารและการจัดการสถานศึกษา เป็นกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

เขาวรัช ศิริอำมาต (2560) ได้กล่าวว่า ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา โดยมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและการบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีแผนงานโครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี แผนงานโครงการ กิจกรรม และรายงานผลให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

บุญชนะ บุญโตนด (2562) ได้สรุปไว้ว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการทบทวน ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้อง หรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการ ที่เปลี่ยนแปลง จัดระบบการนิเทศการศึกษา

ภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ

สรุปได้ว่าด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและการบูรณาการในแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปี ทั้ง 4 ด้าน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง การประสานสัมพันธ์กับชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้นสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดรายวิชา

จักรปรุฬห์ วิชาอัศววิทย์ (2553) สรุปว่า การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

ศรีเรือน ยิ้มย่อง (2556) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนเป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่สถานศึกษา โดยการจั ดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาและหลักการของปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถยึดมั่นเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยการสอดแทรก หรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เขาวรัช ศิริอำมาต (2560) ได้กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำหน่วย การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญหาท้องถิ่นและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง การนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัด แสดง เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้

สรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา มีการสอดแทรก หรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัด การเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญหาท้องถิ่นและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน มีการนิเทศ การวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีการรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการจัด แสดง เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กล่าวว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัด การออม การพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้ การรู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชน การสร้างสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา การสร้างความสมานฉันท์

อร่าม นุชพิทักษ์ (2556) ได้สรุปว่า

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู โดยสอดแทรกสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้หลักในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยเน้นในสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งต้องทำการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมและรู้หลักประชาธิปไตยให้บังเกิดกับผู้เรียน

2. สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งต้องปรับกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหาร ต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการเพื่อบังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดแนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งยังต้องมี

จักรปรุพท์ วิชาอัศววิทย์ (2553) สรุปว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนกิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ศรีเรือน ยิ้มย่อง (2556) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงรวมทั้งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคม และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนโดยการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยความสมัครใจหรือจิตอาสา กิจกรรมมีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคม สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและสามารถขยายผลสู่ชุมชนได้

เขาวรัช ศิริอำมาต (2560) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนการปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการปฏิบัติตนที่เหมาะสม

ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยมีโครงการ แผนงาน กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรม

สรุปได้ว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออม การพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้ มีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีโครงการ แผนงาน กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ร่วม แก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวด้านการพัฒนาบุคลากรไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้เสนอแนะแนวทางการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

จักรปรุพท์ วิชาอัศววิทย์ (2553) สรุปว่า การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผลแนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ควรดำเนินการ คือ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการ สถานศึกษาและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการ 5) จัดทำปรับปรุงหรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรมและปรับแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล และ10) ให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

ศรีเรือน ยิ้มย่อง (2556) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เป็นการวางแผนกรอบอัตรากำลัง การกำหนด แต่งตั้ง บุคลากรในการดำเนินงานโดยคำนึงถึง คักยภาพความเหมาะสมของผู้สอนและผู้เรียนและท้องถิ่น ในการดำเนินการสอน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีการจัดกิจกรรมตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีคุณลักษณะความพอเพียง

เขาวรรช ศิริอำมาต (2560) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเป็น การพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต โดยมีแผนงาน โครงการ และกิจกรรม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และตระหนักในคุณค่าของหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ ดำเนินชีวิต และปฏิบัติ ภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามการดำเนินตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร รวมถึง มีการขยายผล เผยแพร่การดำเนินชีวิต และปฏิบัติภาคิกจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บุญชนะ บุญโตนด (2562) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เป็นการมุ่งพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา/ชุมชน เพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างแรงจูงใจในระบบการจัด การศึกษาให้บุคลากร เหล่านั้น สนใจและอยากที่จะปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง ครู คือ บุคลากรอันดับแรกที่จะต้องพัฒนา เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากร ที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นครูจึงควรได้รับ การส่งเสริม ให้มีความรู้ความเข้าใจในแก่น ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนจนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้

สรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง

และการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เพ็ญนภา ชีรทองดี (2552) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านกิจการนักเรียนเพื่อการพัฒนา นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างประเภทกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาในด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีเรื่อน ยิ้มย่อง (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรีและอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรีและอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากด้านมากไปน้อย คือ ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อร่าม นุชพิทักษ์ (2556) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาในอำเภอโนนสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของผู้บริหารโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการ และด้านการพัฒนาบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และในส่วนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาของครู ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางในการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนยุทธศาสตร์ และมีการนำมาบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนมีโครงการพัฒนาบุคลากรทั้งครูและนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมความรู้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนให้การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน 2.2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นให้ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมนักเรียนใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ในการทำกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการออกแบบการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ท้องถิ่นตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับครู ผู้เรียนมีการเผยแพร่ผลงานที่ตนเองทำแก่ชุมชนให้รับทราบโดยการเผยแพร่ความรู้ทางการจัดนิทรรศการให้ชุมชนรับรู้ช่วงสิ้นปีการศึกษา 2.3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีการปลูกฝังการปกครองระบอบประชาธิปไตย สร้างระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมชุมนุม มีการร่วมสืบสานประเพณีท้องถิ่นในระดับอำเภอในการร่วมกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม การประกวดผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ของชุมชน โรงเรียนมีการส่งผลงานนักเรียนเข้าประกวดจนได้รับรางวัลในการปฏิบัติกิจกรรมด้านคุณธรรม 2.4) ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า โรงเรียนสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งครูเข้ารับการอบรม ขยายผลการอบรมให้เพื่อนสมาชิกรับทราบ ส่งเสริมครูและผู้เรียนทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการศึกษาดูงาน จัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการศึกษาด้วยตนเองของครูและผู้เรียน ส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านคือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคลและ 4) การบริหารทั่วไป โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ครูและขนาดของโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ 2.1) ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน 2.2) ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปมี 1 ด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านบริหารงบประมาณ

รัตนา หลวงกลาง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาพรวมระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ ข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ในการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร

จุฑามาส พัฒนศิริ (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานสถานศึกษาตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน 2) แนวการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีแนวทางการบริหาร (2) คือ 2.1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ จัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญวิทยากร ผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ มีการกำกับดูแลติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 2.2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ จัดอบรม เชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญให้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น 2.3) ด้านการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ จัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง จัดตั้งเป็นชุมนุมหรือชมรม และนำผลงานมาจัดประกวดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.4) ด้าน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา คือ จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการประกวดหรือนำเสนอผลงาน ตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice 2.5) ด้าน ผลลัพธ์/ความสำเร็จ คือ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการออม เช่น จัดตั้งธนาคารโรงเรียน มีการบูรณาการให้มีวิชาเรียนหรือเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีในครัวเรือน การทำ บัญชีรับ-จ่าย ให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงงานหรือจัดนิทรรศการเพื่อประเมินผล การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เขาวรรช ศิริอำมาต (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้าน ที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 2.1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน 2.2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มานิตย์ พานแสง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโดย ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารบุคคล รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป 2) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ที่สำคัญ คือ ควรสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญในการสอนที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ รักการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณของสถานศึกษาในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการ เพื่อการพัฒนาอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

นพรัตน์ คำสุทธิ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 การวิจัยได้ผล ดังนี้ 2.1) สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์

การทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีดังนี้ 3.1) โรงเรียนควรที่จะดำเนินการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยการนำนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ในแผนปฏิบัติการและรัฐธรรมนูญโรงเรียน 3.2) โรงเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เข้ามาบริหารจัดการโดยระดมทรัพยากรที่มีคุณค่าในชุมชนมาใช้ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ 3.3) โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นของสถานศึกษาโดยเฉพาะ

นิธิต์พัฐ ภัคดีจิระดิฐ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง มุมมองด้านสภาพการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาบุคลากรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการขับเคลื่อนนโยบายที่มีต่อการพัฒนาบุคลากร 2) ปัจจัยที่เสริมหนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร และ 3) นำเสนอแนวคิดในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน หัวหน้าส่วนราชการ/ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วยกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ ปฏิบัติงานซึ่งมีหลักสำคัญคือ การพึ่งตนเอง การรู้จักความพอดี ความพอเพียง และพอใจในตัวเอง ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำงานในองค์กรด้วยความราบรื่นไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ปัจจัยที่เสริมหนุนการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนงานติดตามการปฏิบัติงาน พร้อมยกย่องชมเชยแก่ผู้ปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันแนวทางการขับเคลื่อนควรมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรงเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบาย การพัฒนาบุคลากรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง

บุญชนะ บุญโตนต (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาควรมีการศึกษาทบทวนโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ จัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุม พัฒนาให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนควรมีการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มาพิจารณาปรับปรุง หรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ในแต่ละช่วงชั้นในหลักสูตรสถานศึกษา ทบทวนเนื้อหาสาระสำคัญ ทั้ง 8 กลุ่มสาระให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา เน้นการทดลองจริง วัดและประเมินผล การเรียนรู้ให้ครอบคลุมความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมโดยผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยความสมัครใจหรือจิตอาสา กิจกรรมมีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรมีการมุ่งพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สร้างแรงจูงใจในระบบการจัดการศึกษาให้บุคลากรเหล่านั้น ครู คือ

บุคลากรอันดับแรกที่จะต้องพัฒนา เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก

พินิจ เครือเหลา (2562) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคมในด้านที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) สถานศึกษามีการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ 4) สถานศึกษากำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ธารินี กิตติกาญจนโสภณ (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการบุคลากรครูโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และการประเมินผลและรายงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนในรายข้อความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ข้อย่อยด้านการนำวิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านมาร่วมจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

จรรยา ทีปาลา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษา ครู จำนวน 51 โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูและบุคลากร จำนวน 590 คน รวมทั้งสิ้น 637 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูและบุคลากร จำนวน 196 คน รวมทั้งสิ้น 243 คน ได้มาโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครื่อมือและมอร์แกน และทำการสุ่มเปรียบเทียบสัดส่วนอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คุณภาพของเครื่องมือมีความเที่ยงเท่ากับ 0.99 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีปัญหาสูงสุดรองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสุดท้ายด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ และ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรจัดการประชุมวางแผนในแผนปฏิบัติงานประจำปีและนโยบายสู่การปฏิบัติ 2.2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมกันเพื่อเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย 2.3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และปรับปรุงผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ 2.4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรมีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยน ส่งเสริมให้เป็นวิทยากร และเผยแพร่ผลงานของตนเอง

อรอนงค์ ตุ่มนาค (2564) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัย 4 ของตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัย 4 ของตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเกาะคา (น้ำตาลอนุเคราะห์) ที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัย 4 ของตนเอง โดยสมัครใจ จำนวน 32 คนเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยหลักสูตรที่สร้างขึ้นเอกสารประกอบหลักสูตร และแบบทดสอบวัดผลการเรียนตามหลักสูตรก่อนเรียนและหลังเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t-test dependent ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านปัจจัย 4

ของตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ได้แก่ 1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพื้นฐานชีวิต 2) ปัจจัย 4 คุณค่าที่แท้จริงกับสิ่งลวงตา 3) บำบัดตนดูแลชีวิต 4) ดูแลรักษาพึ่งพาตนเอง และ 5) รู้คิด รู้ใช้ เข้าใจเศรษฐศาสตร์ หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เอกสารประกอบหลักสูตรค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการใช้หลักสูตร คือนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

Lamberton (2005) ได้วิจัยเรื่อง ความพอเพียงอย่างยั่งยืน: ความตรงกันภายในของรูปแบบความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับมนุษยชาติ การนำแนวคิดทั้งระดับภาครัฐและเอกชนได้แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากที่เกี่ยวข้องในบางส่วนที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างมิติทางนิเวศวิทยา สังคมและเศรษฐกิจ ที่รวมกันอยู่ภายใน การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวความคิดพอเพียงอย่างยั่งยืนจะเป็นการเสริมให้มุมมองของกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจแนวใหม่ ไปกำหนดอุปสรรคต่อความสำเร็จในวัตถุประสงค์ทางสังคมและนิเวศน์วิทยาที่จะถูกนำไปสู่การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Murphy and Calway (2008) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสู่มืออาชีพสำหรับมืออาชีพบนความพอเพียง ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาสู่มืออาชีพสำหรับมืออาชีพมีความสัมพันธ์กับความพอเพียงทางเศรษฐกิจในเชิงของความพร้อมและการบริหารความเสี่ยง ไม่มีความจำเป็นต้องระบุสิ่งที่ควรประสบความสำเร็จและวิธีการเพื่อให้บรรลุ การพัฒนาสำหรับมืออาชีพที่ได้รับอิทธิพลจากความต้องการทางเศรษฐกิจเป็นของคู่กับความพร้อมในการทำงาน และการลดความเสี่ยง ไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดรายการสำหรับการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพในระดับผู้เชี่ยวชาญ

Calkins (2009) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง: ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนักวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นพบว่า ในปัจจุบันการควบคุมทรัพยากรที่มีอยู่ เศรษฐกิจและสังคมเป็นความต้องการของบรรดานักวางแผนทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยกำหนดเป็นแผน 5 ปี เพื่อการควบคุมปัญหาให้ดีที่สุด การวิเคราะห์รูปแบบความรับผิดชอบทางสังคมมีรูปแบบที่ถูกจำกัดที่จะวิเคราะห์ให้ได้หลากหลาย ด้วยวิธีการลองผิดลองถูกและสังคมได้ถูกละเลยจากการควบคุม นำไปสู่ความล้มเหลวในทางปฏิบัติ มีการคดโกงที่นำไปสู่ความเสี่ยงในกิจกรรมที่หลากหลายทางการค้า การปกครอง การลงทุน การบริโภค

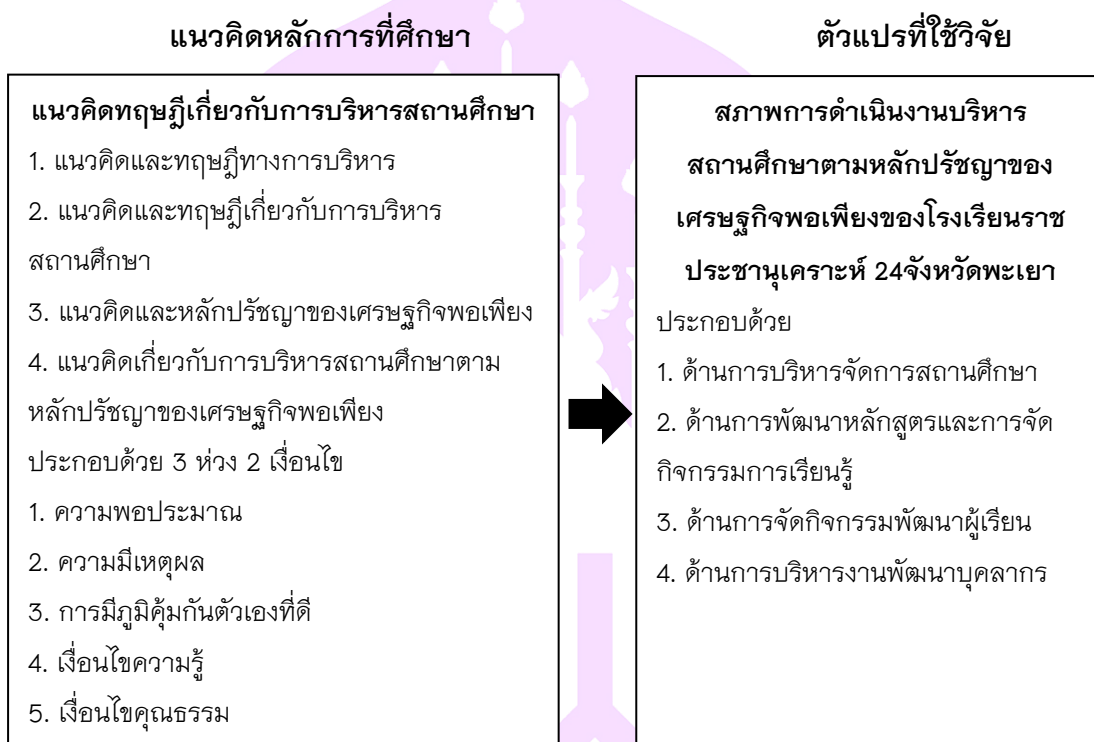
การขาย และการผลิต รูปแบบโปรแกรม MOTAD เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อการวิเคราะห์ การตัดสินใจที่ซับซ้อน แต่โปรแกรมเหล่านี้ไม่ได้นำไปปรับใช้กับรูปแบบความรับผิดชอบ ทางสังคมในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมเหมือนเช่นที่มีอยู่ในปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการศึกษาหาสิ่งที่ดีที่สุด โปรแกรมป้องกัน และควบคุมความเสี่ยง และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้เป็นกรณีศึกษาของตำบล ในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีกระบวนการ 7 ขั้นตอนที่น่าไปสู่การตัดสินใจในระดับ ท้องถิ่นและเหล่านักวางแผน โดยการสร้างแผนระยะ 5 ปี เพื่อการป้องกันสถานการณ์ที่อาจ จะเกิดขึ้นได้ การวิเคราะห์ราคาข้าวแผนงานการวัดและตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการบูรณาการ ไปสู่กระบวนการ 7 ขั้นตอน

Bottery (2012) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับความสัมพันธ์ของความพอเพียงและความ ยั่งยืนของการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องความพอเพียงไม่ใช่นส่วนหนึ่งของ กระบวนการจัดการศึกษา แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงของภาวะผู้นำ แนวคิดเรื่องความพอเพียง ยังไม่ได้ถูกป้อนเข้าในกระบวนการศึกษาอย่างแท้จริง แนวคิดของความพอเพียงที่เกิดขึ้น

สรุปจากการที่ได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยในประเทศและงานวิจัย ต่างประเทศของผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดและงานวิจัย สรุปได้ว่าการบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ ด้านที่ 2 การบริหารงานงบประมาณ ด้านที่ 3 การบริหารงานบุคคล ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป ส่วนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารที่ ประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความตระหนักรู้และเข้าใจหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างท่องแท้ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์อย่างมีวิสัยทัศน์ โดยนำหลักการเข้าถึงการสร้างความร่วมมือภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสม โดยนำ หลักการเข้าถึงได้ รับการยอมรับ ความไว้วางใจภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยสามารถเสนอกรอบความคิดในการวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ ดังนี้

ภาพ 7 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดประกอบไปด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน ผู้บริหาร 5 คน และครู 82 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รวมทั้งหมด จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยศึกษารอบแนวคิดของลิเคอร์ทเพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามด้าน เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในขอบเขต 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน 4) ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่า สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดคะแนนประมาณค่าตามแบบของ Likert (บุญธรรม จิตอนันต์, 2560) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีค่าคะแนน ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ด้าน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร และเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามที่นักวิชาการสร้างไว้เพื่อนำข้อมูลมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3. สร้างแบบสอบถาม โดยการกำหนดเนื้อหาและข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โครงสร้างของแบบสอบถาม ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและครอบคลุมเนื้อหาเพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษา ความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษาและเทคนิคการสร้างแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยกำหนดค่าไว้ที่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ดังนี้

1. ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. ดร.สกวรัตน์ ไกรมาก ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

3. ดร.ฐิติกรณ์ ยาวิไชย จารึกศิลป์ ตำแหน่งอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้เหมาะสม

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนี้เหมาะสม

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้ไม่เหมาะสม

นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ จากผลการวิเคราะห์ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 25 จังหวัดแพร่ เมื่อได้รับข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.91

8. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลงชื่อรับรองการทำวิจัยจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปให้กลุ่มประชากรด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาและให้กลุ่มประชากรส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ตามที่ผู้วิจัยได้เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัย พร้อมติดแสตมป์ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ส่วนมากผู้วิจัยจะไปรับด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ได้รับกลับคืนมา 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลค่าคะแนนเฉลี่ยตามแนวทางของ Best (1981) ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหามากที่สุดในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหามากอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหามากอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิดในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านการพัฒนาบุคลากร โดยสรุปข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกัน ได้นำมาเรียงจากค่าความถี่มากไปหาน้อย เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC)

1.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

1.3 สถิติพื้นฐาน

1.3.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.3.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ดัชนีความสอดคล้อง IOC วาโร เฟ็งสวัสต์ (2559)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2559)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของค่าคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

สถิติเชิงบรรยาย

1. ค่าเฉลี่ย (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2559)

$$\mu = \frac{\sum x_i}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร

x_i แทน ค่าสังเกตของหน่วยสังเกตแต่ละหน่วยสังเกต (ข้อมูลแต่ละคน)

$\sum x_i$ แทน ผลรวมของค่าข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2559)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ σ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

μ แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร

x_i แทน ค่าสังเกตของหน่วยสังเกตแต่ละหน่วยสังเกต (ข้อมูลแต่ละคน)

$\sum x_i$ แทน ผลรวมของค่าข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	34	34.00
2) หญิง	66	66.00

ตาราง 1 (ต่อ)

รวม	100	100.00
2. อายุ		
1) 20-30 ปี	26	26.00
2) 31-40 ปี	56	56.00
3) 41-50 ปี	10	10.00
4) มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	8	8.00
รวม	100	100.00
3. ตำแหน่งหน้าที่		
1) ครู	82	82.00
2) ผู้บริหาร	5	5.00
3) อื่น ๆ	13	13.00
รวม	100	100.00
4. ประสบการณ์การทำงาน		
1) 1-10 ปี	26	26.00
2) 11-20 ปี	66	66.00
3) มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	8	8.00
รวม	100	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา คือ อายุ 20-30 ปี จำนวน 26 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.00 อายุ 41-50 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 รองลงมา คือ ตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และตำแหน่งอื่น ๆ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมา คือ 1-10 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

ด้าน	สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.23	0.73	มาก	4
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.28	0.74	มาก	3
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.33	0.75	มาก	2
4	ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร	4.37	0.74	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.29	0.74	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.29$, $\sigma=0.74$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร ($\mu=4.37$, $\sigma=0.74$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\mu=4.33$, $\sigma=0.75$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu=4.28$, $\sigma=0.74$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\mu=4.23$, $\sigma=0.73$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ข้อ	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงาน ผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.75	0.77	มาก	6
2	สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลมีความพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	4.31	0.46	มาก	4
3	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	4.34	0.68	มาก	2
4	สถานศึกษามีการบูรณาการในแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.30	0.77	มาก	5
5	สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน	4.34	0.74	มาก	1
6	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.32	0.75	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.23	0.73	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24

จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.23$, $\sigma=0.73$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน ($\mu=4.34$, $\sigma=0.74$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ($\mu=4.34$, $\sigma=0.68$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไป ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.32$, $\sigma=0.75$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\mu=3.75$, $\sigma=0.77$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อ	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	สถานศึกษามีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.69	มาก	4
2	สถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.27	0.69	มาก	6
3	สถานศึกษามีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.23	0.75	มาก	8

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
4	สถานศึกษามีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต	4.28	0.78	มาก	5
5	สถานศึกษามีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา	4.24	0.79	มาก	7
6	สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.34	0.82	มาก	1
7	สถานศึกษามีแนวทางการนิเทศ การวัดประเมินผล การจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.29	0.70	มาก	3
8	สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	4.29	0.71	มาก	2
รวมเฉลี่ย		4.28	0.74	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.28$, $\sigma=0.74$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.34$, $\sigma=0.82$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ($\mu=4.29$, $\sigma=0.71$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีแนวทางการนิเทศการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.29$,

$\sigma=0.70$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu=4.23$, $\sigma=0.75$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออมการพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้	4.28	0.74	มาก	4
2	สถานศึกษามีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.29	0.81	มาก	3
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.27	0.72	มาก	5
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	4.30	0.76	มาก	2
5	สถานศึกษามีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.49	0.73	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.33	0.75	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.33$, $\sigma=0.75$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษา และชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.49$, $\sigma=0.73$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ($\mu=4.30$, $\sigma=0.76$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\mu=4.29$, $\sigma=0.81$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.27$, $\sigma=0.72$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาบุคลากร

ข้อ	ด้านการพัฒนาบุคลากร	(N=100)		แปลผล	ลำดับที่
		(μ)	(σ)		
1	สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.74	มาก	2
2	สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	0.75	มาก	1
3	สถานศึกษามีการติดตามการดำเนินการตามแผนงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.74	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.37	0.74	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24

จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$, $\sigma=0.74$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.40$, $\sigma=0.75$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.35$, $\sigma=0.74$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\mu=4.35$, $\sigma=0.74$) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิดในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านการพัฒนาบุคลากร โดยสรุปข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกัน ได้นำมาเรียงจากค่าความถี่มากไปหาน้อย ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตาราง 7 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานศึกษาควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการบริหารจัดการโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17	19.32

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
2. จัดประชุมพิจารณาาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาสาเหตุและปัจจัย ผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา และรายงานให้ทุกฝ่ายทราบถึงปัญหาด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน	16	18.18
3. มีแผนงานการปฏิบัติงานด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน	15	17.05
4. ร่วมกันสรุปผลการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการเพื่อสะท้อนถึงประโยชน์ปัญหา พร้อมสร้างและพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในแต่ละปีการศึกษา	12	13.64
5. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการใช้ดูแลรักษาปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	10	11.36
6. จัดประชุมผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้ดูแลรักษาปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับภูมิสังคมของสถานศึกษา	7	7.95
7. ใช้ประโยชน์ และมีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้	6	6.82
8. มีการจัดทำแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา	3	3.41
9. ประชุมชี้แจงการดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษาทราบ เพื่อจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ความเหมาะสมของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว	2	2.27
รวมเฉลี่ย	88	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ สถานศึกษาคควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการบริหารจัดการโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน รองลงมา คือ จัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยผลกระทบทั้งทางบวกและทาง

ลปในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา และรายงานให้ทุกฝ่ายทราบถึงปัญหาด้านวิชาการ
ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

**ตาราง 8 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
1. จัดทำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับทราบ	19	29.69
2. นำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ผู้บริหาร ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษาทราบ	15	23.44
3. นำผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	10	15.62
4. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อไปใช้ในการจัด การเรียนการสอน โดยผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย	8	12.50
5. จัดทำแผนและเครื่องมือบันทึกผลการดำเนินงาน การใช้หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อผู้บริหาร	5	7.81
6. ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	4	6.25
7. ประชุมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่มีคุณภาพอย่างถูกต้องและสมบูรณ์	2	3.13
8. อบรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและสมบูรณ์	1	1.56
รวมเฉลี่ย	64	100.00

จากตาราง 8 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ จัดทำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับทราบ รองลงมา คือ นำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ผู้บริหารผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษาทราบ

ตาราง 9 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานศึกษาให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รู้ได้เห็นและลงมือทำ มีการสอดแทรกหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแผนงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียงมีแนวทาง คือ จัดประชุมเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนงาน กิจกรรมตลอดภาคการศึกษาและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและบริบทของสถานศึกษา	15	24.59
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคมสิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	12	19.67
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมตามความสนใจสอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการตามความเป็นจริงอย่างสร้างสรรค์และชัดเจน	11	18.03
4. มีการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	16.39
5. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดแสดงเผยแพร่ประกวดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ซึ่งกันและกัน	5	8.20
6. สถานศึกษามีกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4	6.56
7. จัดทำแนวปฏิบัติของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2	3.28
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เช่น ค่ายคุณธรรม จริยธรรม การแข่งขันกีฬาภายในการเล่น	1	1.64

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
9. จัดกิจกรรมที่มีการส่งเสริมระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน การอบรมวินัยจราจร กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น	1	1.64
รวมเฉลี่ย	61	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ สถานศึกษาให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รู้ ได้เห็น และลงมือทำ มีการสอดแทรกหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแผนงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียงมีแนวทาง คือ จัดประชุมเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนงาน กิจกรรมตลอดภาคการศึกษาและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและบริบทของสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการอบรม สร้างแรงบันดาลใจ มีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้การช่วยเหลือ สถานศึกษามีการบริหารโดยส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา	17	17.89
2. จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16	16.84
3. จัดให้ครูได้ไปศึกษาดูงานหน่วยงานต้นแบบที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน	14	14.74

ตาราง (10) ต่อ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่	ร้อยละ
4. จัดทำประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องและส่งเสริมบุคลากรที่เป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	12	12.63
5. สถานศึกษาประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่	11	11.58
6. สถานศึกษานำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ/กิจกรรม พัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	9	9.47
7. จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่	7	7.37
8. จัดให้มีการประกวดหรือนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรตามโครงการไปแล้ว	6	6.32
9. มีการกำกับติดตามและนำผลมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข	3	3.16
รวมเฉลี่ย	95	100.00

จากตาราง 10 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการอบรม สร้างแรงบันดาลใจ มีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้การช่วยเหลือ สถานศึกษามีการบริหารโดยส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา รองลงมา คือ จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 100 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยตามรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ลดด้านสรุปผล ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วม

ร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และท่านมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีแนวทางการนิเทศการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการติดตามการดำเนินงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการบริหารจัดการโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน รองลงมา คือ จัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา และรายงานให้ทุกฝ่ายทราบถึงปัญหาด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ จัดทำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับทราบ รองลงมา คือ นำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้บริหารผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษาทราบ

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ จัดทำรายงาน ผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับทราบ ร่องลงมา คือ นำรายงานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้บริหารผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษาทราบ

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการอบรม สร้างแรงบันดาลใจ มีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้การช่วยเหลือ สถานศึกษามีการบริหารโดยส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา ร่องลงมา คือ จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีสภาพปัญหาพร้อมปฏิบัติได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงการจัดการประชุมอบรมสัมมนาหรือการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และการจัดระบบบริหารจัดการโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีการติดตาม

และประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่เสมอ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครูและ คณะกรรมการสถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำหรือเพิ่มเติมโครงการกิจกรรมและปรับแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา เสริมสร้างบรรยากาศ และ สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิณิจ เครือเหลา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ จุฑามาส พัฒนศิริ (2560) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและอภิปรายผลรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ พิณิจ เครือเหลา (2562) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ตรีประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุททาสคร พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้มีปัญหาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ สถานศึกษามีแนวทางการนิเทศการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษามีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถนงค์ ตุ่มนาค (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัย 4 ของตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การสร้างหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าอยู่ในระดับ 0.67–1.00 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัย 4 ของตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ พิณิจ เครือเหลา (2562) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โรงเรียนมีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่าย การประหยัดการออมการพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อร่าม นุชพิทักษ์ (2556) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ในอำเภอโนนสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ เพ็ญญา ชีรทองดี

(2552) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านกิจการนักเรียนเพื่อการพัฒนา นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโรงเรียนมีการติดตามการดำเนินการตามแผนงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ ธารินี กิตติกาญจนโสภณ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ นิธิพัลล์ ภักดีจิรดิฐ (2562) ได้ศึกษาเรื่องมุมมองด้านสภาพการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาบุคลากร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาบุคลากรตามการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของบุคลากรในด้านการขับเคลื่อนด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความเห็นของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ/ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ส่วนมากเห็นด้วยและมีความคิดเห็นในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรของสถานศึกษาและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และมี

หลักธรรมาภิบาล และมีการกำกับติดตามการรายงานผลการจัดกิจกรรม โดยมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานในการปฏิบัติงานต่อไป และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีชล ร้ายไพรี (2558) พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษานำแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยกำหนดแผนการดำเนินการ เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ 2) การนำไปสู่การปฏิบัติโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา 3) การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายโดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลกลางเศรษฐกิจพอเพียง 4) การติดตามและประเมินผล โดยการพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ สถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมบูรณาการในทุกกลุ่มสาระทุกชั้นปีที่เหมาะสมกับช่วงวัยตามบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้และสร้างเครือข่ายร่วมกันกับโรงเรียนข้างเคียงหรือชุมชน เพื่อเผยแพร่สื่อการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งสอดคล้องกับ ราชภูธรธานี กิมเสาร์ (2561) พบว่า ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาได้แก่ โรงเรียนควรให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงาน เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรจะมีการส่งเสริมให้ครูสร้างและพัฒนาปรับปรุงสื่อการสอนให้เหมาะสมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การประยุกต์ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหาและใช้แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ สถานศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน

แนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ สุดำรัตน์ กุมาขุนทด (2559) พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางให้สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัด การศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อน และให้ชุมชน เข้ามีส่วนร่วม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อมแสดงผลงานการปฏิบัติภารกิจ หน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ สถานศึกษามีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยน และสร้างข้อตกลงการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม/เกณฑ์ในการปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรม การอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้กับบุคลากร และชุมชนในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งสอดคล้องกับ มานิตย์ พานแสงวง (2561) พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดแผน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดสรรงบประมาณ จะได้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับกลุ่ม โรงเรียนโรงเรียนเครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นคว้าความรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการแสวงหา ความรู้วางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สถานศึกษา ควรรักษาการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการ ที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ไขพัฒนา สถานศึกษาในการติดตามการดำเนินตามแผนงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากรองลงมา สถานศึกษาควรมีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สถานศึกษาแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมาก สถานศึกษาควรรักษาดังสภาพแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สถานศึกษาควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้สถานศึกษามีการแก้ไขพัฒนา จัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาโดยทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ควรจัดทำวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาต่างระดับ เช่น ประถมศึกษาและต่างสังกัดสถานศึกษา เพื่อมุมมองและแนวคิดในการรับเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสังกัดอยู่

3. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ในด้านการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. (2554). **องค์การที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- กษมา วรวรธรรม ณ อยุธยา. (2554). การประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารปฏิรูปการศึกษายุคใหม่** มหาวิทยาลัย, 11(49), 16-17.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **คู่มือการปฏิบัติงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาคพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนิษฐา เผ่าม่วง. (2554). **การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1**. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- จรรยา ที่ปลา. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. **วารสารวิจัยวิชาการ**, 4(3), 45-60.
- จรัญณี แก้วเอี่ยม. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์. (2553). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- เจริญ อภิไชย. (2551). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่สาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3**. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- จุฑามาส พัฒนศิริ. (2560). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42**. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทวีพรีนท์ (1991).

- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2556). **การพัฒนาผู้บริหาร**. ปัตตานี: สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- เชาว์รัช คิริอำมาต. (2560). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.**
(การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.). มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ถวัลย์ มาตจรัส. (2550). **MODEL การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง.**
กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ชนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์. (2555). **การพัฒนากระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชนิด ทองอาจ. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร.** (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร, สกลนคร.
- ธารินี กิตติกาญจนโสภณ. (2563). **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาน่าน เขต 2. วารสารพุทธมัตต์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตา
ราม, 5(2), 121-129.**
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). **การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: เอลโล่การพิมพ์.
- นภาดา ผูกสุวรรณ. (2553). **การบริหารงานวิชาการตามทรรคนะของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.** (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2546). **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). **นิตยภับริหาร.** เชียงใหม่: ออเรนจ์ กรุ๊ป ดีไซน์.
- นพรัตน์ คำสุทธิ. (2562). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.**
(วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- นิธิ์พัลล์ ภัคศิริดิฐ. (2562). **มุมมองด้านสภาพการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาบุคลากรตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ. วารสารการบริหาร
ปกครอง, 8(2), 484-499.**
- บุญเกิด ชาดัน. (2551). **การศึกษาการปฏิบัติการกิจการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2.** (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ,
ชัยภูมิ.
- บุญชนะ บุญโตนด. (2562). **การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9).** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ์. (2559). **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว การพิมพ์.
- บุญธรรม จิตอนันต์. (2560). **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประดินันท์ อุปรมย์. (2551). **สร้างพลังทีมงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. บุรีรัมย์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรีชา ศรีลับขวา. (2551). **สภาพการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอฝาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. (วิทยานิพนธ์ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สำนักทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพฯ.
- เปรม กীরตวงค์ชัชวาล. (2552). **กฎของแห่งผู้นำ**. กรุงเทพฯ: ทีบีเค มีเดีย พับลิชชิง.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2550). **โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย: สังคมประชาและโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพานวิทย์ เต้าเจ็อน. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและลักษณะองค์การกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษากลุ่มลุ่มพินิ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ คศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พระมหาบุญมี มาลาวชิโร. (2553). **พุทธบริหาร: สู่อุดมการณ์ผู้บริหารผู้ทรงภูมิที่ลูกน้องรักและเทิดทูนอย่างจริงใจ**. กรุงเทพฯ: ธิงค์บียอนด์ บัค.
- พันทิพา มาลา. (2546). **การศึกษาแนวทางการบริหารงานวัฒนธรรมของสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ**. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, อยุธยา.
- พินิจ เครือเหล่า. (2562). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม**. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- พรสกุล เขตจำนอง. (2553). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เพ็ญญา อีรทองดี. (2552). การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- ภูติศ พัดพิน. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ ค.ด.). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- มานิตย์ พานแสง. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564, จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html
- เรียม สุขกล้า. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2564, จาก <https://www.rpk24.ac.th>
- ระพีพรรณ ดอนฤทธิ์. (2554). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- รัตนา หลวงกลาง. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ราษฎร์ธานี กิมเสาร์. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2556). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: โรงพิมพ์นำศิลป์.
- รุ่งทิวา สันติผลธรรม. (2552). การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2559). **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2550). **การพัฒนาองค์การ**. กรุงเทพฯ: ธนวัชการพิมพ์.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2550). **คุณธรรม 8 ประการ (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามรัฐ.
- วิภาวี นามเดช. (2552). **การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรูตาม
แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2551). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของการบริหารการจัดการ
การบริหารการพัฒนาและการบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์เน็ท.
- ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลอำเภอเมือง
ลำพูน จังหวัดลำพูน**. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศรีชล ร้ายไพบ์. (2558). **ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1**. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.).
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- ศรีเรือน ยิ้มย่อง. (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทสิงห์บุรี
และอ่างทอง**. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- สมพร เทพลีธา. (2553). **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุฑูตีสมาคม.
- สมยศ นาวิกการ. (2544). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สมุทรา ชำนาญ. (2556). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. ระยะเวลา: พี.เอส.
การพิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สุชาติ นันทะไชย. **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์แก้วิกฤตคุณภาพการศึกษาไทย**.
สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2564, จาก <http://hiptv.mcot.net/player/hipplayer.php?id=14082>
- สุदारัตน์ กุมขุนทด. (2559). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**.
(วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัญญาชน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). **ข้ามแผ่นดินสอนลูก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

- สุรินทร์ ภูสิงห์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ กศ.ด.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). รายงานโครงการติดตามและประเมินผลนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2550. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2540). คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2550). พระราชกรณียกิจ ระหว่างเดือน มกราคม-ธันวาคม 2550 (Vol. 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักราชเลขาธิการ.
- อรอนงค์ ตุ่มนาค. (2564). การพัฒนาหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านปัจจัย 4 ของตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- อร่าม นุชพิทักษ์. (2556). การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ในอำเภอโนนสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- อุณากรรณ สอนมะม่วง. (2553). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, อยุธยา.
- อำนาจ ทองโปร่ง. (2555). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Best. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bottery. (2012). Leadership, the logic of sufficiency and the sustainability of education. *Education Management Administration & Leadership*, 40(4), 449-463.
- Calkins. (2009). Sufficiency economy matrices: Multi-period optimization for local development planners. *Journal of Economics and Management*, 5(2), 305-332.
- Drucker. (2005). *Fundamentals of behavioral research*. Addison-Wesley: Reading Mass.
- Gross and Shapiro. (2002). *The changing world of school Administration*. Lanham, MA: Scarecrow Press.
- Gulick and Urwick. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Clifton: Augustus M. Kelley.

Lamberton. (2005). Sustainable Sufficiency: an internally consistent version of Sustainability. **Sustainable Development**, 13(2), 53–58.

Murphy and Calway. (2008). Professional development for professionals: Beyond sufficiency learning. **Australian Journal of Adult Learning**, 48(3), 424–444.

Murphy and Datnow. (2001). **Leadership lessons from comprehensive school reforms**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง
ดร.ณัฐวุฒิ สัมปโน	ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
ดร.สกวรัตน์ ไกรมาก	ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2
ดร.จิตติกรณ์ ยาวินไชย จารึกศิลป์	ตำแหน่ง อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามแนวทางหลัก 4 ด้าน โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทำให้ผลการวิจัยเชื่อถือได้ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาในงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยผลการศึกษานำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

นายนवल คมบาง

นิสิตปริญญาโทหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าคำหรือข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเอง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 20-30 ปี

() 31-40 ปี

() 41-50 ปี

() มากกว่า 51 ปีขึ้นไป

3. ตำแหน่งหน้าที่

() ครู

() ผู้บริหาร

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ปี

() 1-10 ปี

() 11-20 ปี

() มากกว่า 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาตามที่เป็นจริง โดยมีค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินงานสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	สภาพของการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
0.	สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓				

จากตัวอย่างแสดงว่า

ข้อ 0 ท่านทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องระดับความคิดเห็น 5 หมายถึงสถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
1	สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
2	สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					
3	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา					
4	สถานศึกษามีการบูรณาการในแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติงานประจำปีด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	รายการ	ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
5	สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน					
6	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1	สถานศึกษามีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา					
2	สถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	สถานศึกษามีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
4	สถานศึกษามีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต					
5	สถานศึกษามีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา					
6	สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	สถานศึกษามีแนวทางการนิเทศการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
8	สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้					
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
1	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออมการพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้					

ข้อ	รายการ	ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
2	สถานศึกษามีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อ สังคมและสาธารณประโยชน์					
5	สถานศึกษามีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมแก้ปัญหาพัฒนา สถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านการพัฒนาบุคลากร						
1	สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง					
2	สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการ ดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการ จัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง					
3	สถานศึกษามีการติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24
จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

.....

.....

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

.....
.....

4. ด้านการบริหารงานพัฒนาบุคลากร

.....
.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตาราง 11 แสดงผลดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
1	สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารจัดการ ภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัด การศึกษาและมีการรายงานผลการประเมินกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมา ภิบาลมีความพอประมาณ มีเหตุผลและมี ภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน ในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการบูรณาการในแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีด้านวิชาการด้าน งบประมาณด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไปตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มี ส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่ อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อม ในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและ ด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อที่	สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1	สถานศึกษามีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	สถานศึกษามีแนวทางการนิเทศการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อที่	สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
1	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้านการมีวินัยในการใช้จ่ายการประหยัดการออมการพึ่งตนเองโดยการผลิตหรือสร้างรายได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมแก้ปัญหาพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาบุคลากร						
1	สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการติดตามการดำเนินตามแผนงานโครงการกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป

1. ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.			
Reliability Statistics			
Cronbach's Alpha		N of Items	
.910		22	

ภาพ 8 แสดงความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

Statistics					
		เพศ	อายุ	ตำแหน่งหน้าที่	ประสบการณ์การทำงาน
N	Valid	100	100	100	100
	Missing	0	0	0	0

ภาพ 9 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	34	34.00	34.00	34.00
	หญิง	66	66.00	66.00	100.00
	Total	100	100.00	100.00	

ภาพ 10 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเพศ

อายุ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20-30 ปี	26	26.00	26.00	26.00
	31-40 ปี	56	56.00	56.00	82.00
	41-50 ปี	10	10.00	10.00	92.00
	มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	8	8.00	8.00	100.00
	Total	100	100.00	100.00	

ภาพ 11 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอายุ

ตำแหน่งหน้าที่					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ครู	82	82.00	82.00	82.00
	ผู้บริหาร	5	5.00	5.00	87.00
	อื่นๆ	13	13.00	13.00	100.00
	Total	100	100.00	100.00	

ภาพ 12 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตำแหน่งหน้าที่

ประสบการณ์การทำงาน					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-10 ปี	26	26.00	26.00	26.00
	11 – 20 ปี	66	66.00	66.00	92.00
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	8	8.00	8.00	100.00
	Total	100	100.00	100.00	

ภาพ 13 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสบการณ์การทำงาน

2.2 สภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 22 ข้อ

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 1	100	3	5	3.75	0.77
ข้อที่ 2	100	4	5	4.31	0.46
ข้อที่ 3	100	3	5	4.34	0.68
ข้อที่ 4	100	2	5	4.30	0.77
ข้อที่ 5	100	2	5	4.34	0.74
ข้อที่ 6	100	2	5	4.32	0.75
ข้อที่ 7	100	2	5	4.29	0.69
ข้อที่ 8	100	2	5	4.27	0.69

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ข้อที่ 9	100	2	5	4.23	0.75
ข้อที่ 10	100	2	5	4.28	0.78
ข้อที่ 11	100	2	5	4.24	0.79
ข้อที่ 12	100	2	5	4.34	0.82
ข้อที่ 13	100	2	5	4.29	0.70
ข้อที่ 14	100	2	5	4.29	0.71
ข้อที่ 15	100	2	5	4.28	0.74
ข้อที่ 16	100	1	5	4.29	0.81
ข้อที่ 17	100	2	5	4.27	0.72
ข้อที่ 18	100	2	5	4.30	0.76
ข้อที่ 19	100	2	5	4.49	0.73
ข้อที่ 20	100	2	5	4.35	0.74
ข้อที่ 21	100	2	5	4.40	0.75
ข้อที่ 22	100	2	5	4.35	0.74
Valid N (listwise)	100				

ภาพ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการดำเนินงานบริหาร
สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นวพล คมบาง
วัน เดือน ปี เกิด	14 เมษายน 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2557, คบ.5 ปี (คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
ที่อยู่ปัจจุบัน	327 หมู่ 2 บ้านดอนแก้ว ตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา 56140
ผลงานตีพิมพ์	นวพล คมบาง (ผู้บรรยาย). (25-27 มกราคม 2566). ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ในการประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 12 หัวข้อ “Research & Innovation for sustainable development goals (SDGs)” (หน้า89-99). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา
รางวัลที่ได้รับ	-

